

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет
імені Петра Могили

Кафедра управління земельними ресурсами

КРАПИВКА АННА ВОЛОДИМИРІВНА

«Напрямки відновлення інвестиційної привабливості територій
туристично-рекреаційної спрямованості»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти другого (магістерського) рівня
галузі знань 19 «Архітектура та будівництво»
спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій»
за освітньо-професійною програмою «Землеустрій та кадастр»

Науковий керівник:

Перович Л. М., д-р техн. наук, професор

Рецензент:

Демидова Л.М.

заступник директора

ТОВ «Український експертний центр по

вимірюванню та оцінці»

Миколаїв 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТЕРИТОРІЙ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕЦІЙНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ	8
1.1. Сутність поняття інвестиційної привабливості та загальні аспекти її управління	8
1.2. Загальна характеристика територій туристично-рекреаційної спрямованості Миколаївської області	12
1.3. Міжнародний досвід формування інвестиційної привабливості територій туристично-рекреаційної привабливості	20
Висновки до розділу 1	25
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНО-ПРИРОДНОГО ПАРКУ «БІЛОБЕРЕЖЖЯ СВЯТОСЛАВА»	27
2.1. Загальна характеристика національного природного парку «Білобережжя Святослава»	27
2.2. Аналіз зонування територій національного парку	33
2.3. Оцінка інвестиційної привабливості національного природного парку «Білобережжя Святослава»	39
Висновки до розділу 2	44
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ТА ШЛЯХИ ВІДНОВЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТЕРИТОРІЙ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕЦІЙНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ	46
3.1. Основні напрямки відновлення інвестиційної привабливості національного природного парку «Білобережжя Святослава»	46
3.2. Пошук та розробка шляхів підвищення інвестиційної привабливості національного природного парку «Білобережжя Святослава».	54

3.3. Прогноз та оцінка ефективності реалізації шляхів підвищення інвестиційної привабливості	59
Висновки до розділу 3.	63
РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	65
ВИСНОВКИ	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	72
ДОДАТКИ	76

ВСТУП

Умови війни, в яких опинилася Україна, значно ускладнюють діяльність будь-якої сфери, але в той же час стимулюють до пошуку рішень проблем. Одним з найкращих рішень виходу зі складних ситуацій є запозичення досвіду та залучення інвестиційних коштів.

Сфера туристично-рекреаційної діяльності в нашій державі до початку повномасштабної війни була не на найкращому рівні, а після її початку ще більше відійшла на задній план. Південь України має значні перспективи у розвитку цієї сфери, але державного та місцевого фінансування недостатньо для гідного розвитку територій туристично-рекреаційної спрямованості. Виходячи з цього проблема відновлення інвестиційної привабливості даних територій є надзвичайно актуальною. Саме завдяки залученню інвестиційних коштів можна відновити території туристично-рекреаційної спрямованості, які постраждали під час військових дій та окупації.

Проблема підвищення рівня інвестиційної привабливості турбувала не одного науковця, цю проблему та шляхи її вирішення досліджували як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, а саме Ю.Брігхем, Л. Гапенські, Т. Коупленд, Марковиць, Ф. Дж. Фабоцци, Бочаров В.В., Руснак Н.О. і Руснак В.А., Задорожна Я. Є., Дядечко Л.П., Коюда В.О, Лепейко Т.І, Коюда О.П. та багато інших.

Незважаючи на вагомі теоретичні напрацювання, дана проблема все ж залишається невирішеною досі. Території туристично-рекреаційної діяльності потребують капіталовкладень, для їх відновлення та розвитку.

Актуальність зазначених проблем, їх практична значущість і зумовили вибір теми дослідження, визначили його мету та завдання.

Мета дослідження - на підставі дослідження Національно-природного парку «Білобережжя Святослава», визначити шляхи відновлення інвестиційної привабливості територій туристично-рекреаційної спрямованості.

Для досягнення поставленої мети, було поставлено наступні завдання:

1. Проаналізувати наукові засади формування інвестиційної привабливості територій туристично-рекреаційної спрямованості.
2. Провести порівняльний аналіз туристично-рекреаційної сфери України з іншими туристичними країнами.
3. Оцінити рівень інвестиційної привабливості територій Національно природного парку «Білобережжя Святослава».
4. Дослідити основні напрямки відновлення інвестиційної привабливості територій НПП «Білобережжя Святослава».
5. Запропонувати шляхи підвищення інвестиційної привабливості та спрогнозувати ефективність їх застосування.

Об'єкт дослідження: Національно-природний парк «Білобережжя Святослава».

Предмет дослідження: інвестиційна привабливість територій туристично-рекреаційної спрямованості.

Методи дослідження. Під час написання кваліфікаційної роботи було використано наступні методи наукового дослідження:

- метод літературного аналізу – який був використаний при дослідженні природних особливостей Миколаївської області та НПП «Білобережжя Святослава» ;
- метод порівняння – який був використаний при порівнянні рівня туристично-рекреаційної діяльності України та Польщі;
- метод аналізу картографічних джерел – був використаний для аналізу територіального розміщення та функціонального зонування НПП «Білобережжя Святослава» ;
- метод статистичного аналізу – був використаний при збиранні, обробці та аналізі даних;
- метод узагальнення – використаний для спрощення та конкретизації інформації про перспективи та потенціал рівня інвестиційної привабливості територій туристично-рекреаційної спрямованості.

Інформаційну базу дослідження склали Закони України, постанови Кабінету Міністрів України та Верховної Ради України; статистичні дані Державного комітету статистики України; наукові публікації вітчизняних і зарубіжних вчених, матеріали науково-практичних конференцій, результати власних напрацювань.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в наступному: результати виконаного дослідження допоможуть вирішити проблеми територій туристично-рекреаційної спрямованості в умовах війни, розроблені шляхи вирішення недоліків дозволять відновити рівень інвестиційної привабливості.

Найвагоміші наукові результати полягають у наступному:

удосконалено:

- перспективи розвитку територій туристично-рекреаційної спрямованості, дотримання яких забезпечуватиме економічну та екологічну діяльність;
- основні орієнтири розвитку туризму на території Миколаївської області;
- пріоритети фінансування туристично-рекреаційної сфери та формування сприятливого інвестиційного клімату цих територій.

дістали подальшого розвитку:

- основні напрямки відновлення інвестиційної привабливості територій туристично-рекреаційної привабливості, які дозволять вийти на міжнародний ринок туристичних послуг;
- перспективи розвитку туристично-рекреаційної діяльності НПП «Білобережжя Святослава» в результаті надходжень іноземних інвестицій та збільшення державного фінансування;
- пріоритети щодо внесення змін в організаційну структуру та впровадження нового механізму управління.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані в результаті дослідження матеріали, можуть бути застосовані керівництвом НПП «Білобережжя Святослава», задля відновлення рівня інвестиційної та рекреаційної привабливості, а також збереження ландшафтного різноманіття.

Особистий внесок здобувача. Наукові положення, висновки і рекомендації, що виносяться на захист, є самостійною науковою пропозицією, в якій викладено авторські розробки щодо розвитку та узагальнення теоретико-методичних основ щодо обґрунтування напрямків відновлення інвестиційної привабливості території туристично-рекреаційної спрямованості.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Основні положення, узагальнення та результати кваліфікаційної роботи апробовані на XXIV Всеукраїнській науково-практичній конференції Могилянські читання – 2022: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти (м. Миколаїв, ЧНУ ім. Петра Могили).

Публікації. За темою кваліфікаційної роботи опубліковано 2 наукові праці у виданнях України.

Обсяг і структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 76 сторінок, з них 67 сторінок – основного тексту. Список використаних джерел нараховує 37 найменувань.

РОЗДІЛ 1

НАУКОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТЕРИТОРІЙ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕЦІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ

1.1. Сутність поняття інвестиційної привабливості та загальні аспекти її управління

Ні для кого не секрет, що інвестиції відіграють важливу роль як в діяльності окремого підприємства, так і держави в цілому. Саме приплив інвестицій, особливо іноземних, дозволяє вдосконалити діяльність, вийти на новий рівень розвитку, запозичити новітні технології, охопити нові ринки збуту продукції чи послуг тощо. Інвестиції бувають різні, від грошових коштів, до секретних методик виробництва. Кожне підприємство, установа чи організація ставить перед собою ціль завоювати прихильність інвесторів, переконуючи їх, що саме вони гідні отримати заповітні інвестиції. Результат даного переконання напряму залежить від рівня інвестиційної привабливості.

Існує багато підходів та методів визначення суті поняття «інвестиційна привабливість» у сучасній економічній науці. Кожен науковець чи група дослідників висувають свої тлумачення поняття «інвестиційна привабливість», їх думки можна побачити в табл. 1.1., де зібрані найбільш вживані визначення.

Таблиця 1.1.

Визначення суті поняття «інвестиційна привабливість»

Науковці	Визначення суті поняття «інвестиційна діяльність»
Ю.Брігхем, Л. Гапенскі, Т. Коупленд, Марковиць, Ф. Дж. Фабощи.	максимізація добробуту акціонерів, який проявляється у зростанні ціни акції.
Бланк І.О.	«інтегральна характеристика окремих об'єктів можливого інвестування з позицій перспективності розвитку, збуту продукції чи послуг, ефективності використання активів, їх ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості».

Продовж. табл. 1.1.

Бочаров В.В.	існування економічного ефекту від вкладення грошей у цінні папери за мінімальним рівнем ризику.
Руснак Н.О. і Руснак В.А.	евристичні методи, пов'язаних з ранжуванням досліджуваних об'єктів на підставі оцінки спеціалістів. Інвестиційна привабливість стосується порівняння кількох об'єктів метою визначення кращого, середнього, гіршого.
Гайдуцький А.П.	сукупність характеристик, що дозволяє інвестору оцінити, наскільки той або інший об'єкт інвестицій привабливіше інших для вкладення наявних коштів.
Нападовська І.В.	системна сукупність потенційних можливостей укладання коштів з метою отримання економічних вигід у майбутньому як результат минулої господарської діяльності потенційного об'єкта інвестування, суб'єктивно оцінювана інвестором
Задорожна Я. Є., Дядечко Л.П.	комплекс різноманітних факторів, перелік і вага яких може змінюватись в залежності від: цілей інвесторів; виробничо-технічних особливостей підприємства, у яке інвестуються кошти; економічного розвитку підприємства у минулому, теперішньому часі та у майбутньому.
Коюда В.О, Лепейко Т.І, Коюда О.П.	сукупність характеристик його фінансово-господарської та управлінської діяльності, перспектив розвитку та можливостей залучення інвестиційних ресурсів.
Чорна Л.О.	взаємозв'язок двох характеристик: з боку інвестицій і з боку привабливості. Отже, слід розуміти сукупність економіко-психологічних характеристик фінансово-господарської діяльності підприємства, які відповідають вимогам інвестора та забезпечують досягнення ефекту від вкладень при відповідному рівні ризику.

Розроблено на основі джерела [32]

Вищенаведена таблиця свідчить про різноманіття підходів до розкриття змісту поняття «інвестиційна привабливість», а також показує, що дослідження даної проблеми ще незавершені. Більшість вважає, що інвестиційна привабливість пов'язана лише із сукупністю фінансово-економічних

характеристик і забувають про те, що існує ще й психологічний аспект. Але деякі вчені все таки звернули на це увагу, в тому числі і Чорна Л.О.

Насправді, термін «інвестиційна привабливість» варто розглядати не лише роблячи акцент на «інвестиції», але й не забувати про «привабливість». Поняття «привабливість» має широке застосування в економічній літературі, дослідник В. В. Ільїн під привабливістю розглядає мотиваційний фактор, а А. І. Донцов вважає, що це групове єднання. А. П. Гайдуцький розкриває привабливість як те, що викликає захоплення діями, формами або якісними характеристиками. Знову ж таки немає єдиної думки у авторів, кожен розкриває поняття по-своєму, і кожен має рацію.

Інвестиційна привабливість поняття широке, але воно в свою чергу тісно переплітається з «інвестиційним кліматом». Більшість науковців схиляються до одноманітного трактування даного поняття, а саме: узагальнена характеристика сукупності економічних, політичних, соціальних, організаційних, правових та соціокультурних передумов, які зумовлюють привабливість та доцільність інвестування в ту чи іншу господарську систему.

Особливістю категорії «інвестиційна привабливість» є те, що вона містить оцінку умов інвестиційного клімату потенційними інвесторами, яка є суб'єктивною. Але взаємозв'язок інвестиційної привабливості є не лише з інвестиційним кліматом, інші складові системи можна побачити на в Додатку А.

Інвестиційна привабливість визначається як взаємозв'язок інвестиційного потенціалу з сумою об'єктивних передумов для інвестицій та інвестиційного ризику [31].

Хоча поняття «інвестиційна привабливість» досить поширене як у теорії, так і у практиці, як вже зазначалося. Трактування його досить різноманітне. Через таку неоднозначність сприйняття та розуміння змісту інвестиційної привабливості відмінне, що може сприяти викривленню реального стану у цій сфері. Саме тому під час діагностики інвестиційної привабливості необхідно чітко окреслювати напрямки оцінювання, щоб уникнути викривлення сприйняття через неточне змістовне трактування даного поняття.

Проаналізувавши думки науковців та дослідників можна сформулювати наступне визначення інвестиційної привабливості – це багаторівнева інтегральна характеристика сукупності економіко-психологічних аспектів, оцінка яких побудована на взаємодії з потенційними інвесторами, що відповідає їхнім вимогам та забезпечує позитивний ефект від вкладень [31].

Управляючи інвестиційною привабливістю варто враховувати всі її аспекти. Таким чином треба звернути увагу на фінансово-економічні фактори, підвищити рівень інвестиційної привабливості яких можна завдяки заходам прямого впливу, а саме:

- Підвищення ефективності використання основних засобів.
- Оптимізація використання оборотних коштів, підвищення показників ліквідності, фінансової стійкості, платоспроможності.
- Удосконалення управління прибутком.
- Запровадження маркетингових заходів.
- Підвищення ефективності тарифної політики.
- Впровадження моніторингу цін.
- Управління якістю (якість товарів або якість наданих послуг).

На інші фактори, такі як соціальні. Інформаційні та екологічні, ми можемо впливати лише заходами непрямого впливу, такими як:

- Підвищення ефективності використання трудових ресурсів.
- Покращення соціальної інфраструктури.
- Підвищення якості управлінського персоналу.
- Розробка і впровадження прогресивних інформаційних систем.
- Забезпечення доступності внутрішньої інформації.
- Налагодження каналів обміну зовнішньою інформацією.
- Покращення інфраструктури з урахуванням еко-гігієнічних вимог [9].

Вищенаведені заходи є узагальненими, тому при їх застосування треба враховувати особливості та специфікацію кожної галузі та кожного виду діяльності. Особливої уваги заслуговує туристично-рекреаційна спрямованість,

адже ця сфера діяльності досить з кожним роком набуває все більшої популярності.

1.2. Загальна характеристика територій туристично-рекреаційної спрямованості Миколаївської області

Сучасний стан туристично-рекреаційної галузі в Україні не відповідає бажаному. Завдяки історично-культурним пам'яткам, сприятливим кліматичним умовам, мальовничим ландшафтам та іншим факторам туристично-рекреаційна діяльність може розвиватися та приносити значний дохід в бюджет регіону. Розвиток цієї галузі сприяє створенню пласту робочих місць та наданню інших супутніх послуг. Проте, отримати високий соціально-економічний ефект від такого розвитку можливо лише в результаті рекреаційного освоєння території, її благоустрою, удосконалення матеріально-технічної бази тощо.

В Україні безліч територій, які мають потенціал для розвитку туристично-рекреаційної галузі, до них належить і Миколаївщина.

Одним з ключових напрямів розвитку Миколаївського регіону є освоєння рекреаційного потенціалу. Розвиток цієї галузі було визначено ще в 2004 році, адже саме тоді було прийнято Програму соціально-економічного розвитку зон відпочинку Чорноморського узбережжя Миколаївської області та Програму розвитку туризму в Миколаївській області на 2002-2010 рр.

Як ми бачимо початок було покладено ще 19 років тому, але результати і досі не виправдані. Проблемами розвитку туризму та рекреації в Українському Причорномор'ї займалися і продовжують займатися багато вчених, серед яких О. Топчієв та А. Молодецький, Г. Мінчева і С. Харічков, Т. Чичкалюк та інші. Привабливість територій Миколаївщини для розвитку туризму досліджували В. Кулаков, С. Лебідь, А. Іванов, С. Січко, М. Романенко та багато інших.

В Миколаївській області наявний значний природно-рекреаційний та історико-культурний потенціал, який є важливим фактором розвитку туристично-рекреаційної галузі. Цьому сприяє теплий клімат, приморське

розташування, різноманітна геологічна будова, вигідне географічне положення, особливий органічний світ, наявність різноманітних об'єктів природно-заповідного фонду.

Хоча стан рекреаційного комплексу намагалися досліджувати та оцінювати, дані, які отримали вчені, вже застарілі, враховуючи останні події в Україні. Через значні зміни у країні в цілому, зараз значної уваги потребує аналіз сучасного стану рекреаційного комплексу Миколаївської області. Необхідно виділити найбільш привабливі регіони для розробки перспективної мережі маршрутів та виявлення змін у рекреаційно-туристичній діяльності, які можуть бути як позитивні, так і негативні.

Перед проведенням нового дослідження варто проаналізувати ті результати, які отримували вчені під час минулих досліджень. Оцінювання відбувалося різними методиками, що дає можливість порівняти результати і зробити найбільш достовірний висновок.

В. П. Руденко проводив вартісне комплексне оцінювання і визначив, що природний рекреаційний потенціал Миколаївської області складає 5,86% від інтегрального природного ресурсного потенціалу країни [26 с. 48].

О. О. Бейдик провів інтегральну оцінку природного блока туристсько-рекреаційного потенціалу, отримавши 2 бали, він довів, що область має середній рівень забезпеченості [3].

Л. М. Черчик використовуючи сукупність кількісних та якісних показників для оцінки ПРП, так за рівнем концентрації природно-рекреаційного потенціалу та рівнем концентрації земель рекреаційного призначення Миколаївська область відноситься до низької та середньої групи забезпеченості [35].

Проаналізувавши оцінку туристично-рекреаційного комплексу, яку давали вчені, можна зробити висновок, що потенціал у регіону наявний, але використовується не повністю.

Розглянемо детальніше що собою представляє потенціал миколаївської області, яка розташована на півдні України в басейні нижньої течії річки Південний Буг.

Територія Миколаївщини займає площу більше ніж 24,6 тис. км², що становить 4,1% від території України. На півдні вона омивається Чорним морем та дев'ятьма лиманами, особливої уваги заслуговує острів Березань та Кінбурнська коса, які користуються популярністю серед туристів.

Поверхня Миколаївської області рівнинна та нахилена у південному напрямку, більша частина території лежить у Причорноморській низовині. На півночі області розташовані Подільська та Придніпровська височини. Через область протікає 85 річок довжиною понад 10 км, налічується 12 невеликих водосховищ та 128 ставків [28].

Клімат є одним з головних ресурсів, який визначає просторову організацію зон відпочинку та рекреації. Миколаївська область розміщується в зоні кліматичного комфорту, сприяє цьому помірно-континентальний клімат з м'якою мало засніженою зимою і посушливим та спекотливим літом, який характеризується тривалим теплим періодом з середньодобовою температурою повітря на узбережжі моря вище 15°C [34].

Основні природні рекреаційні ресурси Миколаївщини - морські піщані пляжі, живописні ландшафти Південного Бугу та численна кількість водосховищ; джерела мінеральних вод, поклади лікувальних грязей, головним чином Тилігульського та Березанського лиманів. Майже не використовують родовища лікувальних грязей на озері Солонець-Тузли [22].

Лісистість на території Миколаївської області займає 3,7%, в цілому по Україні цей показник становить 15,6%. Ліси області відносяться до I групи і виконують переважно водоохоронні, захисні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі та рекреаційні функції. Лісові ресурси - живильне джерело, яке здатне відновлювати сили та здоров'я, для цих цілей використовується понад 11 тис. га лісових масивів, в тому числі 4 тис. га зелених зон навколо міст [37].

В межах Миколаївської області налічується більше ніж 120 територій та об'єктів природно-заповідного фонду, регіональні ландшафтні парки «Кінбурнська коса» та «Гранітно-Степове Побужжя», 45 заказників, частина Чорноморського біосферного заповідника, 42 пам'ятки природи, один з

найстарших та найгарніших в Україні зоопарків та два десятки парків, включаючи національний природний парк «Білобережжя Святослава».

В багатьох містах та селах розміщені культурно-історичні ресурси, які займають особливе місце у комплексі туристично-рекреаційних ресурсів. Саме вони знайомлять нові покоління з давніми часами заснування, будівництва, розвитку і загалом існування Миколаївщини. Не можна не згадати про національний історико-археологічний заповідник «Ольвія», а острів «Березань», про який вже йшла мова вище, це складова частина цього заповідника. Також існує багато історичних місць, які можна відвідувати, занурюватися в минуле та проживати ті часи сьогодні. Активно діють виставки, музеї, де кожного року з'являються нові артефакти з розкопок, які ведуться безперервно, а на кожному кроці Миколаївщину прикрашають пам'ятники та скульптури.

Вся Миколаївщина ніби пронизана цікавими місцями, але якщо говорити саме про рекреаційні зони, то вони знаходяться в південній частині, адже саме там знаходиться узбережжя Чорного моря та розливаються лимани.

Хоча для розвитку туристично-рекреаційної діяльності є безліч передумов, на жаль, санаторії та заклади відпочинку останнім часом стали користуватися популярністю набагато менше, їхня кількість за 10 років скоротилася більше ніж удвічі, доказом цього є статистичні показники, наведені в табл. 1.2.

Таблиця 1.2.

Дитячі заклади оздоровлення та відпочинку, які працювали влітку

	Кількість закладів, од		У них місць, од		Кількість дітей, які перебували у закладах, осіб	
	усього	у тому числі заклади оздоровлення	усього	у тому числі у закладах оздоровлення	усього	у тому числі у закладах оздоровлення
2009	553	22	6118	5608	39131	7580
2010	545	10	5844	3315	38902	3334
2011	541	9	5846	3529	38505	4383
2012	531	11	5964	3969	39077	5826

Продовж. табл. 1.2.

2013	530	11	7352	3829	45566	6958
2014	496	9	6164	3714	36657	5117
2015	325	6	5134	2719	24254	2947
2016	281	5	5132	2089	24623	3883
2017	257	4	4336	2069	24227	3840
2018	270	4	3696	1849	21452	2570
2019	197	4	4296	1849	20418	2851

Створено на основі джерела [21]

З даних, висвітлених у таблиці, можна побачити, що кількість закладів до 2014 року була більше 500, але з 2014 почалося скорочення і в 2019 році налічувалося лише 197 закладів, із яких всього 4 заклади оздоровчого характеру, тобто оздоровчі табори та табори санаторного типу. Кількість дітей, що відпочивали та оздоровлювалися, відповідно теж зменшилася.

Нижче наведено ще одну таблицю, в якій теж можна відслідкувати скорочення кількості санаторіїв, баз відпочинку та інших закладів (табл. 1.3). Не можна виділити постійну тенденцію на спад, адже у 2009 році баз відпочинку стало на 10 більше порівняно з 2008 роком, а от санаторіїв та будинків відпочинку стало на 1 та 3 менше відповідно. В 2014 році баз відпочинку вже стало 197, а от у 2017 на 30 одиниць менше. Отже кількість закладів оздоровлення та відпочинку щороку змінюється то в позитивну, то в негативну сторону, причини цього різні: відсутність коштів для експлуатації, закриття на капітальний ремонт, недостатнє фінансування тощо.

Можна зробити висновок, що труднощі виникають у зв'язку з нестачею коштів, які необхідні для підтримки закладу в належному стані, недостатньому рівні надання послуг, який відповідає стилю радянського союзу та небажання кардинальних змін через страх несприйняття. Всі інші умови сприятливі для функціонування оздоровчих закладів, тому необхідно розвиватися, удосконалювати систему надання туристично-рекреаційних послуг, адже таким чином можна збільшити рівень інвестиційної привабливості та залучити

інвесторів, які готові будуть профінансувати перспективний бізнес на мальовничій та квітучій землі Миколаївщини.

Таблиця 1.3.

Санаторно-курортні та оздоровчі заклади

	Санаторії та пансіонати з лікуванням		Санаторії-профілі акторії		Будинки і пансіонати відпочинку		Бази та інші заклади відпочинку	
	всього	у них ліжок, тис.	всього	у них ліжок, тис.	всього	у них місць, тис.	всього	у них місць, тис.
2007	11	4,0	7	0,7	20	4,6	126	18,1
2008	11	4,2	7	0,7	19	4,7	126	17,4
2009	10	4,3	7	0,7	16	4,0	136	18,6
2010	12	4,8	7	0,7	15	3,5	151	20,0
2011	13	4,6	6	0,6	14	3,5	172	21,7
2012	11	4,2	6	0,7	15	3,3	186	21,7
2013	10	3,9	6	0,7	14	3,0	193	22,0
2014	10	3,9	6	0,7	13	2,7	197	22,3
2015	10	3,7	5	0,6	11	2,0	195	22,6
2016	9	3,5	5	0,6	10	2,1	163	19,8
2017	9	3,5	5	0,6	11	2,4	167	19,4

Створено на основі джерела [21]

Економічна сфера має безпосередній вплив на статистичну інформацію, але і політична нестабільність відіграє значну роль. Дуже добре можна відслідкувати цей вплив на основі даних табл. 1.4.

Таблиця 1.4.

Кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентами, за видами туризму

Кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентами	У тому числі		
	в'їзні (іноземні) туристи	виїзні туристи	внутрішні туристи

Продовж. табл. 1.4.

2009	33147	3415	6782	22950
2010	35929	4762	7151	24016
2011	27934	3973	8479	15482
2012	20375	4179	9290	6906
2013	19003	5108	9362	4533
2014	9148	–	7582	1566
2015	7464	–	6631	833
2016	9023	–	8369	654
2017	11805	9	10994	802
2018	19002	5	18049	948
2019	25107	–	23960	1147

Створено на основі джерела [21]

З вищенаведених даних видно, що у 2014 році, коли почалася нестабільна політична ситуація, іноземні туристи не користувалися послугами туроператорів та не прокладали свій маршрут подорожей до Миколаївщини, хоче ще рік тому іноземних туристів було більше 5 тисяч. Скоротилася і кількість внутрішніх туристів, яких порівняно з 2013 роком стало на 35% менше. Ситуація почала покращуватися у 2019 році, але 2020 рік «порадував» всіх жителів України та всього світу пандемією, яка створила нові умови для туристично-рекреаційного бізнесу.

На жаль, статистичних даних за 2020-2022 рік немає, але зрозуміло, що показники будуть значно менші порівняно з попередніми роками, адже було багато негативних факторів, які зробили негативний внесок у функціонування країни загалом і Миколаївщина не є виключенням. Особливо тяжким став 2022 рік, коли почалася українсько-російська війна, яка змусила велику частину населення виїхати закордон чи у західні частини країни. Південь потерпав від обстрілів, тому багато закладів вимушено зачинилися, туристичний напрямок заморозився, економіка країни у кризовому стані.

Виїзний туризм завжди перевищував в'їзний, але у 2017-2019 роках характеризувався найбільшою популярністю. Така тенденція негативно впливає на економіку області, адже сприяє витоку ресурсів за кордон.

Отже, ситуація в Україні склалася доволі складна, адже з початком повномасштабної війни з України виїхали мільйони людей, багато з яких не планує повертатися, а це значить, що ми втрачаємо людські ресурси, потенційну робочу силу. Проте, ті, хто повернуться, приїдуть з новими знаннями, з новим досвідом і будуть розвивати Україну і в тому числі Миколаївщину. Тому першочерговим завданням є створення програми по просуванню туристичного продукту в Миколаївщині, як в Україні, так і за кордоном. Останні події змусили весь світ говорити про нашу країну, тому після настання миру прогнозується значний наплив іноземних туристів, яких треба зацікавити та змусити повернутися до нас ще не один раз.

1.3. Міжнародний досвід формування інвестиційної привабливості територій туристично-рекреаційної привабливості

Інвестиції є важливим чинником, який впливає на розвиток економіки та сприяє ефективному функціонуванню всіх процесів на підприємстві та у державі в цілому, а також забезпечує розширене відтворення ресурсів. Саме тому формування інвестиційної привабливості дуже важливе для розвитку, функціонування та досягнення поставлених цілей.

Для того, щоб розуміти, як правильно діяти та яким чином підвищити інвестиційну діяльність, варто опиратися на світовий досвід, який дозволить уникнути помилок та дозволить сформувати ефективну інвестиційну політику для регіонів України, в тому числі і Миколаївщини.

Вибір країн для дослідження досить великий, адже США та Канада, Великобританія, Франція, Німеччина, Іспанія та Італія, Польща, Швеція та Швейцарія – це ті країни, які змогли досягти високого соціально-економічного розвитку і позитивних результатів у розвитку інвестиційної сфери. Всі ці країни мають досить успішно сформовану законодавчу базу, яка є основою для будь-якої діяльності, включаючи інвестиційну. Можливість залучення інвестиційних ресурсів напряму залежить від особливостей законодавчого регулювання, як саме регіональна політика пов'язана з інвестиційною діяльністю можна побачити на рис. 1.1.

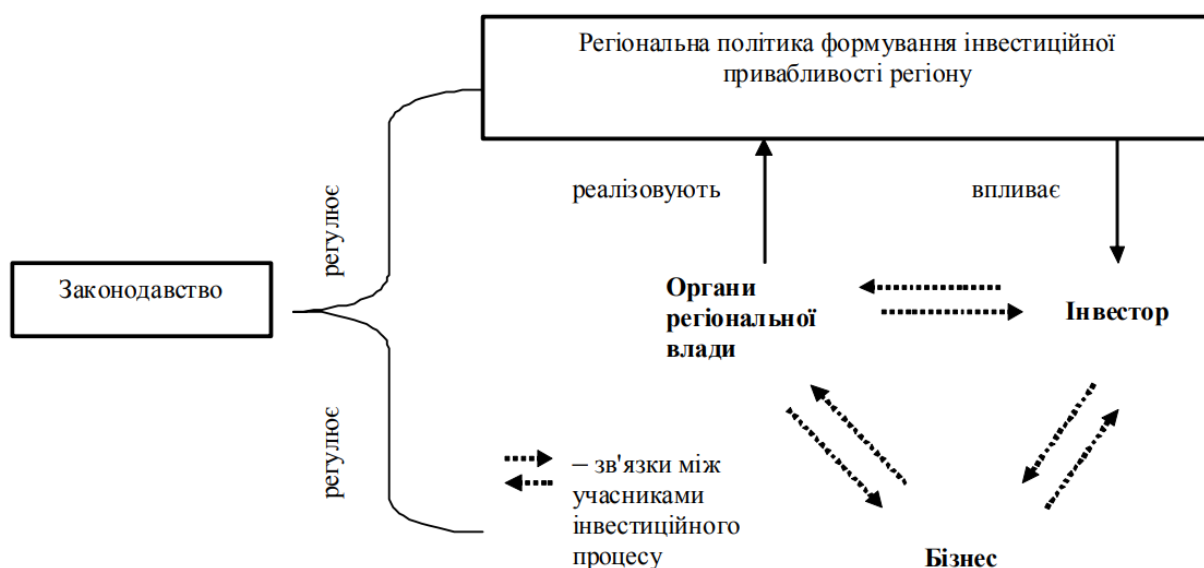

Рис. 1. 1. Модель реалізації регіональної політики формування інвестиційної привабливості

Зі схеми можна побачити, що саме законодавство та регіональна політика є основою, яка відповідає за регулювання зв'язків учасників інвестування. Тому рівень інвестиційної привабливості регіону залежить від ефективності побудови законодавчої системи.

Звісно ж у кожній країні свої закони та органи управління, які відповідають за регіональний розвиток та регулюють формування інвестиційної привабливості. Для прикладу у Польщі працює державна рада територіального розвитку, а у США – Президентська комісія із проблем федералізму, у Франції – Комітет з проблем регіональної діяльності й устрою територій. Що ж стосується України, то питаннями інвестиційної політики займаються: Президент України, Кабінет Міністрів України, Комітет Верховної Ради України з питань європейської інтеграції, Міністерство зовнішньоекономічних зв'язків та торгівлі України, Міністерство закордонних справ України, Міністерство економіки, Міністерство фінансів, Українська державна інвестиційна компанія, Фонд Держмайна, Національне агентство реконструкції та розвитку, Державна митна служба, Головна державна податкова інспекція України [27].

Отже, яскравою відмінністю між Україною та іншими розвиненими країнами є те, що питанням залучення інвестицій та регіональною політикою в

кожній країні займається окремий орган чи інститут, а в нашій державі дані повноваження покладені на велику кількість установ. Така організація ускладнює процес управління інвестиційними процесами. Тому найперше, що варто запозичити у країн-лідерів, це ефективний розподіл повноважень між визначеними органами, між якими будуть чітко визначені та розподілені функції. Така зміна дозволить створити ефективну регіональну політику, а також сформувати інвестиційну привабливість, що в свою чергу приведе до надходження інвестиційних ресурсів.

Гарним прикладом переходу від багаторівневої системи до самостійного управління окремою установою є історія Польщі, де держструктури відіграють важливу роль у формуванні інвестиційної привабливості регіону, тому на прикладі цієї країни розглянемо управління інвестиційними процесами.

З самого початку в країні діяло два загальнонаціональних (Міністерство приватизації та Державне агентство по закордонних інвестиціях) та безліч регіональних органів. Звісно ж успіхом таке управління не завершилося, адже виникало безліч труднощів при вирішенні організаційних питань, саме тому система управління була видозмінена. На даний момент в Польщі діє єдиний орган – Польське агентство з питань інформації та інвестицій, яке діє від імені уряду і надає послуги напряму, а не через «посередників» [33].

Територіальна структура Польщі трирівнева, її утворюють воєводства, повіти та гміни. Найвирішальнішою одиницею адміністративної влади вважається гміна, якою керує рада та правління. Рада гміни обирається на виборах місцевого самоврядування, які є загальними, а правління обирається радою гміни.

Рада гміни вирішує такі питання: початкові школи, дитячі садки, бібліотеки, будинки культури, місцевий транспорт, гмінні дороги, управління ринками, охорона здоров'я, фінансові питання тощо.

Повіти вирішують локальні питання, до яких належить охорона суспільного порядку, безпека, попередження стихійних лих та відшкодування їх наслідків, боротьба з безробіттям та інше.

Щодо регіональної політики, то вона реалізується на трьох рівнях управління – загальнодержавному, регіональному та локальному. Регіональний рівень характеризується виконанням програм регіонального розвитку, моніторинг екологічної та економічної ситуації в регіоні, розбудова прикордонної і митної інфраструктури тощо. На локальному рівні (гміни) через органи місцевого самоврядування забезпечується функціонування закладів регіональної виробничої і соціальної інфраструктури, передусім місцевого транспорту, підприємств комунального господарства, закладів охорони здоров'я, початкової освіти, культури тощо [30]. Варто відзначити, що органам місцевого самоврядування надається самостійність у регулюванні інвестиційної діяльності. Такі заходи дозволяють підвищити рівень інвестиційної привабливості регіонів, сприяють притоку інвестиційних ресурсів, активізації інвестиційних процесів. Це водночас приваблює інвесторів, а також дозволяє забезпечити розвиток стратегічних напрямків функціонування регіонів.

Вище було розглянуто загальний вплив регіональної політики на інвестиційну привабливість, але хочеться звернути увагу саме туристично-рекреаційну сферу, адже Польща є найбільш близькою щодо запозичення даного досвіду. В цій країні також багато туристично-рекреаційних ресурсів різних видів, а якщо зануритися в 2012 рік, то можна згадати, що саме Польща разом з Україною проводила чемпіонат з футболу, а це значить, що в неї є позитивний досвід співробітництва у сфері туризму.

Польща входить до десятки найбільш відвідуваних країн в'їзними туристами. На польських курортах створені сприятливі умови для лікування і відпочинку. Польща проводить ефективну державну політику у сфері туризму, має дієві механізми її реалізації, в основі яких лежить належне нормативно-правове та інституційне забезпечення [16].

Вище було наведено лише один з чинників, який впливає на успіх Польщі в туристичній сфері, а саме робота органів місцевого самоврядування, також важливу роль відіграє розвиток туристичних фірм та підтримка міністерства.

Туристичний ринок Польщі останні роки розвивається набагато швидшими темпами, ніж український. Потужний туристичний потенціал Польщі створив неабиякі передумови для формування високорозвиненого та рентабельного курортно-рекреаційного господарства, особливо в курортно-туристичних регіонах. Передумовами цього є ряд факторів:

- руйнування старої системи і заснування Польської туристичної палати, що представляє інтереси своїх членів, які працюють у галузі туризму;
- скасування віз для громадян Польщі до багатьох європейських держав;
- реалізація Програми розвитку національного турпродукту в п'яти напрямках: бізнес-туризм, міський культурний туризм, сільський туризм, спеціалізований туризм, прикордонно-транзитний туризм;
- створення позитивного іміджу польського туристичного продукту в державі та за її межами, розвиток інформаційної мережі і участь у розробці програм розвитку туристичної індустрії та модернізації її інфраструктури;
- вступ до Євросоюзу, що зробив Польщу доступнішою для в'їзних туристів, усунувши митні та прикордонні бар'єри;
- реалізація екологічних програм, розбудова курортних закладів, готельних ланцюгів, модернізація туристичних шляхів, гірськолижних витягів тощо; - співпраця з великою кількістю інституцій та організацій;
- організація пізнавальних подорожей для польських та іноземних журналістів й інфотурів для туроператорів. Метою таких подорожей є презентація об'єктів, що мають значний туристичний потенціал. У результаті польський туристичний продукт популяризується в пресі, а також збільшується спектр пропозицій щодо відпочинку в Польщі.

Туризм в Польщі досить розрекламований, рекламно-інформаційні матеріали ретельно відбираються та готуються до друку або трансляції. Проводиться дослідження та моніторинг ринків певних країн відповідно до власного розташування, розробляються рекламні кампанії та здійснюється активне заохочення потенційних партнерів до співпраці. Вся інформація видається різними мовами, що робить її доступною для потенційних туристів.

Характерний дизайн та наповнення друкованих матеріалів легко розпізнати, тому вони визнані одними з найкращих у світі.

Активна державна туристична політика Польщі є цілком виправданою і, згідно з даними Всесвітньої туристичної організації ООН (ЮНВТО), сприяє позитивній динаміці туристичних прибуттів і надходжень, тому вона могла б стати чудовим прикладом для наслідування відповідними українськими органами.

Цікавим є проєкт Польщі «Туризм для всіх». Він реалізується через створення в Інтернеті бази даних, в якій можна знайти туристичну інфраструктуру доступну для туристів з особливими потребами. У туристичному бізнесі Польщі акцент робиться на те, щоб зацікавити туриста знову відвідати цю країну. Велика кількість польських туристичних компаній готові зустріти туристів і запропонувати гостям Польщі найрізноманітніші тури: гірськолижні курорти у Карпатах взимку і відпочинок на пляжах Балтики влітку, екскурсії фортецями і замками Польщі та старовинними польськими містами, екологічний туризм і багато іншого. Потрібно відзначити, що відпочивати у Польщі значно дешевше, ніж в інших країнах Євросоюзу [16].

Хочеться відмітити, що такого ефекту у туристично-рекреаційній сфері Польща досягнула не за рахунок вдосконалення колишнього механізму, а за умови створення принципово нового господарського механізму. Головною проблемою України є те, що досі на території нашої держави присутні радянські механізми управління та діяльності, мало хто ризикує кардинально змінювати систему, а це може стати єдиним вирішенням проблеми та кроком до кардинальних змін.

Висновки до розділу 1

На основі дослідження наукових засад формування інвестиційної привабливості територій туристично-рекреаційної спрямованості можна зробити такі висновки:

1. Визначено, що немає єдиного визначення терміну «інвестиційна привабливість», думки вчених розійшлися, а це означає, що необхідно продовжувати досліджувати цю проблему. Доведено, що при розбіжності визначення даного поняття будуть виникати труднощі у розумінні під час налагодження співпраці з потенційним клієнтом, адже інвестиційна привабливість – це сукупності економіко-психологічних аспектів, оцінка яких побудована на взаємодії з потенційними інвесторами.
2. Досліджено, що Миколаївщина має значний потенціал для розвитку туристично-рекреаційної сфери, але цей потенціал наразі недооцінений та нерозкритий. Наявні ресурси використовуються не повною мірою, доказом є аналіз оцінки рекреаційного комплексу, тому необхідно відновлювати механізми управління інвестиційною привабливістю та змінювати систему її формування.
3. Проведено аналіз туристично-рекреаційної діяльності за останні роки, який показав, що кількість туристів катастрофічно зменшилася. Потенційні туристи вивозять капітал з країни, ситуація погіршується, а значить необхідно терміново вживати заходи з підвищення рівня інвестиційної привабливості, проводити рекламну кампанію, зацікавлювати як внутрішнього туриста, так і іноземного.
4. Ознайомившись з досвідом ефективного формування інвестиційної привабливості в Польщі, доведено, що регіональна політика в Україні недостатньо налагоджена, місцеві органи самоврядування незацікавлені в розвитку територій туристично-рекреаційної спрямованості, законодавчі норми підлягають виправленню та доопрацюванню, промоція нерозвинена, тому необхідно орієнтуватися на досвід сусідньої держави та повністю змінювати механізми, створивши нові, сучасні та дієві.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ НАЦІОНАЛЬНО-ПРИРОДНОГО ПАРКУ «БІЛОБЕРЕЖЖЯ СВЯТОСЛАВА»

2.1. Загальна характеристика національного природного парку «Білобережжя Святослава»

З плином часу людина помітно втрутилася в дику природу, освоїла багато територій, приручила тварин, зараз не здивуєш нікого змією чи павуком в домашньому чи шкільному «живому куточку», навіть дикі кішки чи ведмежата звикають до людей і піддаються дресировці. Людина – істота розумна, вона постійно досліджує, спостерігає, аналізує, але часто ми не задумуємося над тим, що можемо шкодити природі своєю діяльністю.

На щастя, зараз більшість розуміє, що природа страждає, тому було прийнято проводити різні методи її збереження. Одним з таких методів є відкриття національно-природних парків, які мають на меті збереження дикої природи, але за умов використання території людьми. Саме таке співіснування людей і дикої природи є розумним, адже відбувається зонування територій, частина з яких вважається заповідною зоною і на ній не ведеться жодна господарська та інша діяльність, а інша частина є зоною регульованої рекреації.

У всесвітньо відомій електронній енциклопедії термін «національний природний парк» має таке визначення: «категорія природно-заповідного фонду в Україні та світі, територія, зазвичай визначена у законі та у державній власності, що охороняється від більшості видів людської діяльності та забруднення. Національний парк є природоохоронною територією категорії II згідно з визначенням МСОП. На відміну від заповідників та природних резервів, де заборонена майже будь-яка діяльність людини, однією з цілей створення національних парків є відпочинок, тому вони дозволяють відвідування туристів та перебування на своїй території за певними умовами» [7].

У світі налічується приблизно 2 тисячі національних парків, а на території України даний статус мають 53 природоохоронні території. Перший такий парк було заснована ще в 1980 році, це Карпатський національний природний парк.

На Миколаївщині є три національно-природні парки: "Білобережжя Святослава", "Бузький Гард" та "Єланецький степ".

Національний природний парк «Білобережжя Святослава» був заснований у 2009 році, він розміщується у Миколаївській області з адміністративним центром у місті Очакові (рис. 2.1.). Створений задля збереження, відтворення та раціонального використання цінних природних комплексів, захисту об'єктів степової зони, які мають вкрай важливе природоохоронне, культурно-освітнє та рекреаційне значення. Це дуже різноплановий за природними умовами природоохоронний об'єкт.

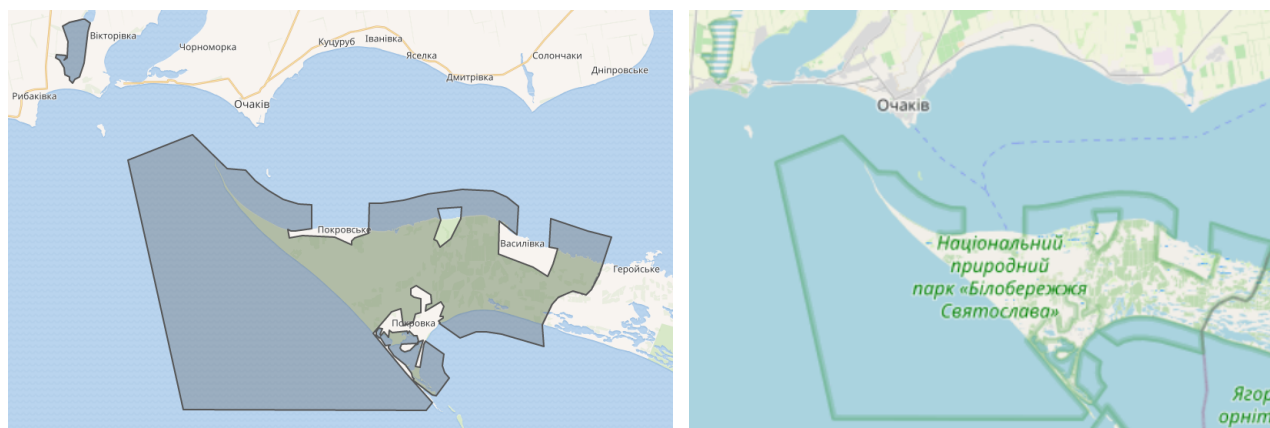

Рис. 2.1. – Картосхема НПП «Білобережжя Святослава» [5]

Національний парк знаходиться на Кінбурнському півострові та омивається солоними водами Чорного моря і водами Дніпровсько-Бузького лиману. Розділяє їх піщана Кінбурнська коса – найвідоміше місце парку, її ще називають «землею пташиного царства», адже через півострів, мігруючи, щороку перелітає кілька мільйонів птахів. Також на території коси є водно-болотні ділянки, які відіграють важливу роль у збереженні коловодних птахів, таких як: орлан-білохвіст, гага (пухівка), нерозень, кулики – довгоніг, чоботар, кулик-сорока, сиворакша, чаплі та інші. Улітку спостерігаються скупчення пелікана рожевого, взимку орланів-білохвостів.

Також на території Кінбурну нараховується більше ніж 300 озер із солоною та прісною водою, декілька із них мають цілющі грязі і родовища блакитної глини. Більшість озер мають вихід до моря, вони неглибокі, не більше ніж 1,5 метри в глибину, тому добре прогріваються, а вода в них морська і чиста. У сильну спеку вода в озерах випаровується, утворюючи шар солі, а іноді там можна знайти залягання цілющих грязь. Ті озера, в яких прісна вода «живляться» від опадів або ґрунтових вод, вони часто пересихають і відомі як «солодкі саги».

Загалом природа парку зачаровує своєю винятковістю, тут особлива флора і фауна (табл.. 2.1.).

Таблиця 2.1.

Основні види флори та фауни НПП «Білобережжя Святослава»

Флора		Фауна	
Ендемічні види рослин	волошка короткоголова, чебрець дніпровський та ін	Ендемічні види ссавців	Кандибка, сліпак піщаний
Рослини, що ростуть на піщаному узбережжі	Миколайчики приморські, цмин щитконосний, ефедра двоколоскова.	Герпетофауна	Палласів полоз, гадюка степова, ящірка піщана
Рослини, що ростуть у межах приморських луків	Різні види орхідних	Комахи	Волочниця велетенська, махаон, сколія степова, емпруза піщана, дибка степова, красотіл пахучий, жук-олень, сатурнія мала та ін.
Дерева	Хвойні (сосни) та листяні (дуби, вільхи, берези)	Птахи	Рожевий пелікан, мартин каспійський тощо

Створена на основі джерела [19]

Національний парк – це зелена аптека просто неба, адже в ньому росте більше ніж 600 видів рослин, близько 30 з яких занесені в природоохоронні списки. Лише на Кінбурні можна побачити одне з найбільших полів диких орхідей у Європі, на якому росте 6 видів зозулинців. Площа «Орхідного поля»

перевищує 60 гектарів, на одному квадратному кілометрі тут росте від тридцяти до ста орхідей. Воно знаходиться поблизу морських пляжів, охороняється Червоною книгою України.

Фауна парку досить багата, адже на території НПП нараховується близько п'яти тисяч видів тварин. Найбільше науковців і відвідувачів коси привертають увагу такі рідкісні види як сліпак піщаний, ємуранчик фальцфейна, полоз сарматський, гадюка степова. Також часто можна побачити дельфінів в акваторії парку.

На території національного парку є залишки поселень епохи пізньої бронзи та античної доби. Більшість території півострова належала до Прогноївської паланки Запорозької республіки. Біля озер пролягав знаменитий козацький волок, яким низове товариство обходило турецькі фортеці Кінбурн та Очаків. Поряд із волоком – Кінбурнські солеродні озера, саме звідси човнами розходилася сіль усією Україною та багатьма країнами Європи. Залишки Кінбурнської фортеці – свідок подвигів чорноморського козацтва.

На відвідувачів парку «Білобережжя Святослава» чекають різні види активного відпочинку: автомобільні екскурсії маркованими туристичними маршрутами, катання на конях (на території Центру реабілітації диких тварин), відвідування лікувальних грязьових озер, літній пляжний туризм, досить популярним серед відвідувачів стає спостереження за птахами та фото-туризм [20].

Загальна характеристика парку показує, що даний об'єкт має унікальні рекреаційні ресурси придатні для лікування та оздоровлення відвідувачів усієї України. Рекреаційні ресурси – це сукупність елементів та комплексів, які сприяють відновленню та розвитку фізичних і духовних сил людини, її працездатність. До них належать території та окремі об'єкти, що можуть бути використані для відпочинку і лікування людей, відновлення їхніх сил. У парку «Білобережжя Святослава» наявні різні типи та види рекреаційних ресурсів, перелік та короткий опис яких можна побачити у табл. 2.2.

Таблиця 2.2.

Рекреаційні ресурси НПП «Білобережжя Святослава»

Типи рекреаційних ресурсів	Їх опис
Соціально-економічні	До парку можна дістатися лише на катері чи судні, є ще піщана дорога, але вона непридатна для їзди. Сфера послуг розвинена слабо, готелів дуже мало, ресторанів та спортивно-оздоровчих закладів немає, проте проводяться екскурсії і є багато зон для відпочинку та єднання з природою, наприклад кемпінг.
Історико-культурні	На території є залишки поселень епохи пізньої бронзи та античної доби. Більшість території півострова належала до Прогноївської паланки Запорозької республіки. Біля озер пролягав знаменитий козацький волок, яким низове товариство обходило турецькі фортеці Кінбурн та Очаків.
Біо-антропогенні	До складу території національного природного парку «Білобережжя Святослава» входять такі об'єкти ПЗФ України: <ul style="list-style-type: none"> ● Гідрологічний заказник місцевого значення «Солоне озеро» ● Регіональний ландшафтний парк «Кінбурнська коса».
Природні	У межах природних рекреаційних ресурсів можна виокремити кліматичні (узбережжя Чорного моря), бальнеологічні (Солонець-Тузли), грязьові, водні лісові ресурси.

Створено на основі [19]

Проте парк «Білобережжя Святослава» використовується нерівномірно, активно задіяна лише частина парку, що знаходиться вздовж берегу Кінбурнського півострова. Інша частина парку розташована навколо озера Солонець-Тузли, вона має меншу популярність та не так інтенсивно використовується, хоча має значні перспективи для розвитку лікувально-оздоровчого туризму, адже там наявні лікувальні грязі та ропа, що може привернути увагу рекреантів.

Національний парк провадить чотири види діяльності, такі як:

- Наукова;
- Екологічна освітньо-виховна;
- Рекреаційна;

- Природоохоронна.

Розглянемо детальніше кожен вид, наукова діяльність спрямовується на вивчення різних природних процесів на території парку. Екологічне прогнозування, проведення моніторингу процесів розвитку, впровадження та розробка основ використання, відтворення а охорони природних ресурсів. До основних напрямків цієї діяльності можна віднести перевірку стану об'єктів флори та фауни; дослідження і аналіз динаміки змін природних комплексів під час кліматичних змін; дослідження природних комплексів в умовах рекреаційного використання та дослідження берегової зони.

Екологічна освітньо-виховна робота проводиться з метою впливу на поведінку та світогляд населення та їх діяльність, задля збереження природної та культурної спадщини національного парку. Щоб розвивати дану сферу, формувати екологічну свідомість, виховання поваги до природи, підвищувати обізнаність і поширювати знання, співробітники парку проводять науково-популярні лекції та семінари. Вони співпрацюють з усіма групами населення, а також з підприємствами, організаціями та установами різних форм власності.

Рекреаційна діяльність є однією з найбільш розвинених в межах парку, вона здійснюється відповідно до Положення про рекреаційну діяльність в межах території та об'єктів природно-заповідного фонду України.

Національний парк здійснює рекреаційну діяльність за такими напрямками:

- створення належних умов для організованого туризму та відпочинку з додержанням режиму охорони природних комплексів та об'єктів;
- задоволення попиту на оздоровчий, культурний та пізнавальний відпочинок, а також на любительську та спортивну риболовлю;
- встановлення прийняттого рівня антропогенного навантаження на природні системи, під час рекреаційної діяльності;
- організація інформаційної діяльності, екологічної просвіти серед відвідувачів парку;

- сприяння формуванню у туристів та місцевих жителів дбайливого та гуманного ставлення до природи та формування екологічної культури [24].

Парк «Білобережжя Святослава» користується популярністю у туристів та рекреантів у теплий сезон, кількість відвідувачів складається з туристів, що приїзді реєструються в рекреаційних пунктах, а також з відпочиваючих, що приїжджають до півострова на один день. В межах рекреаційних пунктів, що розташовані на території парку, у 2020 році була зафіксовано близько 8750 відпочиваючих, але це лише зареєстровані особи, які складають лише третю частину від загальної кількості, тому за рік на території парку «Білобережжя Святослава» приїжджає близько 25 тисяч осіб.

За відвідування території природно-заповідної зони адміністрація має право стягувати плату, саме тому рекреаційна діяльність економічно вигідна, вона сприяє залученню інвестицій в економічний розвиток. Парк має значні перспективи розвитку, тому варто досліджувати та аналізувати його діяльність і знаходити шляхи підвищення його інвестиційної привабливості.

2.2. Аналіз зонування територій національного парку

Національний природний парк площею 35223,15 га було утворено з метою охорони та збереження цінних природних територій та історико-культурних об'єктів, які мають важливе значення. Територія парку поділена на зони, адже частина земель відповідає за природоохоронне, освітнє, наукове значення, а частина за естетичне, рекреаційне та оздоровче.

Функціональне зонування (рис. 2.2) було проведено відповідно до Положення про Проект організації території Національного природного парку «Білобережжя Святослава», охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів та Закону України «Про природно-заповідний фонд України». В межах парку встановлюється

диференційований режим щодо охорони, відтворення та використання природних комплексів та об'єктів згідно з функціональним зонуванням.

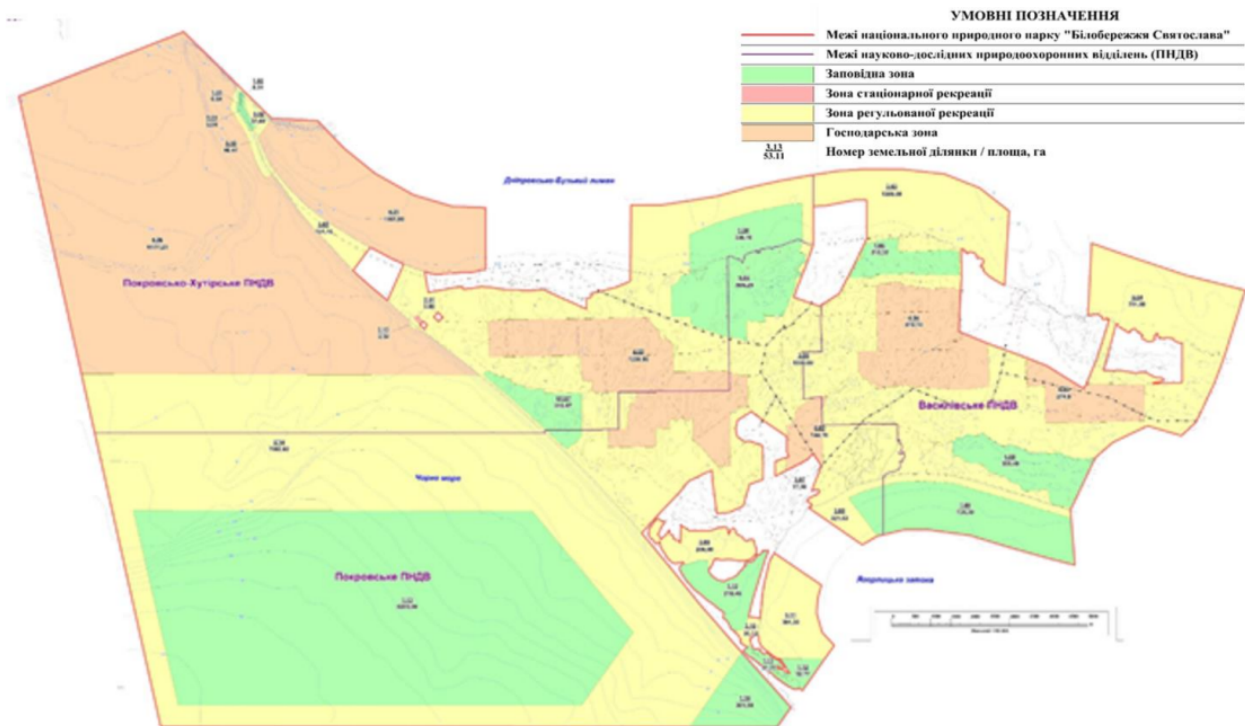

Рис. 2.2. Функціональне зонування території Національного природного парку «Білобережжя Святослава»

В межах НПП було виділено чотири зони:

1. заповідна зона;
2. зона стаціонарної рекреації;
3. зона регульованої рекреації;
4. господарська зона.

Розглянемо детальніше кожну зону та її призначення.

Заповідна зона призначена для охорони, збереження та відновлення природних комплексів, але в даному парку вона «розбита» на декілька частин, які не пов'язані між собою та знаходяться на відстані (зелений колір на рис. 2.2.). При такому розміщенні догляд за природними комплексами та їх підтримка утруднюється. На території заповідної зони заборонено будь-яку господарську діяльність, яка може призвести до порушень цільового призначення та природного розвитку.

Зона регульованої рекреації призначена для проведення недовготривалого відпочинку та оздоровлення населення, а також відвідування та огляд мальовничих і пам'ятних місць. Ця зона займає більшу частину території парку (жовтий колір на рис. 2.2.). В межах даної зони дозволяється ведення деяких видів господарської діяльності, в першу чергу такої, що спрямована на підтримку і відновлення природного стану та пожежну безпеку. Остання діяльність в межах парку найбільш актуальна, враховуючи часті пожежі та втрати лісового і трав'яного масиву.

Зона стаціонарної рекреації необхідна для забудови об'єктів, в яких будуть обслуговуватися відвідувачі парку. На жаль, на території парку дана зона займає дуже обмежену частину. Ці території призначені для розміщення готелів, кемпінгів, кафе чи ресторанів, санаторіїв та баз відпочинку, інших антропогенних об'єктів. В межах зони забороняється господарська діяльність, якщо вона не пов'язана з цільовим призначенням НПП. Через брак вищезгаданих об'єктів парк втрачає значний обсяг прибутку, комерційна діяльність в межах досліджуваної зони має бути обов'язково, люди люблять комфорт, люблять відпочинок, тому треба їм надати необхідні умови.

Господарська зона – територія на якій може здійснюватися господарська діяльність, знаходяться населені пункти та об'єкти комунального призначення парку, землі інших землевласників та землекористувачів, включених до складу НПП. Території цієї зони також «розкидані» по всьому парку, діяльність на них здійснюється з дотриманням вимог та обмежень, встановлених законодавством.

Територія парку дуже цінна для охорони та збереження, але у відсотковому співвідношенні найбільша частина земель виділена під зону регульованої рекреації (табл. 2.3.).

Таблиця 2.3.

Розподіл площі НПП за функціональними зонами

Назви структурних підрозділів НПП	Загальна площа, га	Площа за функціональними зонами							
		Заповідна		Регульованої рекреації		Стаціонарної рекреації		Господарська	
		га	%	га	%	га	%	га	%
<i>територія НПП</i>	35223,14	9285,40	26,36	16095,01	45,69	3,00	0,01	9839,73	27,94
<i>В т.ч. водні акваторії</i>	25000,00	7939,30	31,50	10833,80	43,30	-	-	6226,90	25,20

Джерело [25]

Отже, з вищенаведених даних можна побачити, що майже половина суходолу та акваторії виділена під зону регульованих рекреацій, заповідна та господарська зони займають приблизно однакову кількість територій, до 30% від загальної площі. А найменшу площу займає зона стаціонарної рекреації, під яку виділено лише 3 га землі, а це значить, що рекреантам немає де зупинитися для довготривалого відпочинку та оздоровлення.

Критерії, за якими було визначено зонування територій парку наведені в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Критерії визначення функціональних зон на території НПП «Білобережжя Святослава»

№	Назва зони	Критерії
1	Заповідна	<ul style="list-style-type: none"> - збереженість території у природному стані; - наявність унікальних та типових ландшафтів з високим біотичним різноманіттям; - висока концентрація ендемічних, раритетних видів та угруповань; - необхідність забезпечення репрезентативності природних об'єктів та комплексів Парку у складі заповідної зони;

2	Регульовані рекреації	<ul style="list-style-type: none"> - збереженість території у відносно природному стані; - наявність унікальних та типових ландшафтів;
---	-----------------------	--

Продовж. табл. 2.4.

		<ul style="list-style-type: none"> - концентрація природних та історико-культурних рекреаційних ресурсів; - періодичне господарське використання території; - наявність доріг, стежок.
3	Стаціонарні рекреації	<ul style="list-style-type: none"> - середній рівень антропогенної перетвореності ландшафту; - наявність об'єктів інфраструктури або можливість їх створити для обслуговування рекреантів; - естетичний стан території; - допустиме транспортно-географічне положення до зони та об'єктів відвідування; - господарська освоєність території
4	Господарська діяльність	<ul style="list-style-type: none"> - відносно високий рівень антропогенної трансформації території; - форма власності на землю; - забезпечення традиційного використання території

Джерело [25]

Як видно з табл. 2.4, для розвитку зони стаціонарної рекреації є всі необхідні умови, проте необхідно провести комплекс робіт на території парку, щоб зробити ці умови придатними для користування. Транспортна розв'язка досить складна через дуже поганий стан дороги, яка є піщаною і не будь-який автомобіль здатен подолати такий маршрут, можна дібратися через воду на катері чи судні, але рейсів не так багато, тому це також ускладнює мобільність. Для покращення даних умов необхідне фінансування, адже дохід, що отримує парк, не дозволяє покрити витрати на будівництво дороги та об'єктів інфраструктури. Варто пам'ятати також те, що головним напрямком діяльності парку є все таки охорона заповідної території, збереження флори і фауни.

На деяких територіях діє особливий режим охорони, суворий режим господарської діяльності, до них належать прибережні захисні смуги (табл. 2.5).

Таблиця 2.5.

Прибережні захисні смуги НПП «Білобережжя Святослава»

Прибережна захисна смуга чорного моря	Ширина прибережної смуги – не менше 2 км
Прибережна захисна смуга озер	Ширина прибережної смуги – 100 м.
Прибережна захисна смуга Дніпрово-Бугського лиману	Ширина прибережної смуги – не менше 2 км
Прибережна захисна смуга Ягорлицької затоки	Ширина прибережної смуги – не менше 2 км

Створено автором

Для того щоб організувати належну охорону вздовж прибережної захисної смуги ватро встановити спостережні пункти, які будуть обладнані засобами спостереження, відео-фіксації та нічного бачення.

Однією із найбільш цінних заповідних територій, яка має свої особливості організації охорони, відноситься заповідна зона Бієнкові плавні. Особливості полягають у територіальній протяжності (ширина зони більше 5 км), наявності заболочених ділянок та каналної сітки, періодичних масованих заходах риби на нерест в озера плавнів та на суміжній водній акваторії. Щоб охорона цієї зони була ефективною необхідно залучати сили природоохоронних відділень.

Землі суходолу також потребують належної охорони та нагляду. Структуру земель можна побачити у табл. 2.6.

Таблиця 2.6.

Структура земельного фонду НПП «Білобережжя Святослава»

Територія	Площа, тис. га
Землі НПП «Білобережжя Святослава»	35,223
Акваторії, що входять до Кінбурнського півострова	25,000
Особливо цінні природні об'єкти	12,682
Заповідна зона	9,285
Сосновий масив	5,320
Землі у вилученні (у постійному користуванні)	3,587

Створено на основі джерела [25]

До парку прилягають також 3 населені пункти: село Василівка, Покровка та Покровське, в яких населення може провадити господарську діяльність, спрямовану на виконання завдань, які покладені на НПП. Їх діяльність теж обмежена та має певні вимоги.

2.3. Оцінка інвестиційної привабливості національного природного парку «Білобережжя Святослава»

Оцінка інвестиційної привабливості територій туристично-рекреаційної спрямованості є досить важливим питанням в умовах загострення конкуренції як на вітчизняному ринку, так і на зарубіжному. Оцінивши рівень привабливості можна сформулювати основу для розробки інвестиційної політики, а також виявити наявні недоліки та знайти шляхи їх вирішення, підвищити можливість залучення інвестиційних ресурсів.

Найперше, на що треба звернути увагу, це звісно ті фактори, які вже наявні і людина не має над ними контролю, до таких можна віднести природні умови – елементи природи, в яких розвивається органічний світ, живе та господарює людина.

Природні умови парку «Білобережжя Святослава» досить хороші, саме вони є визначальними і сприятливими для проведення туристично-рекреаційної діяльності (табл. 2.7.).

Таблиця 2.7.

Природні умови національного парку «Білобережжя Святослава»

Географічне положення	Розташований на півдні України, займає західну частину Кінбурнського півострова, озеро Солонець-Тузли та прилеглу акваторію. Береги парку омиваються водами Чорного моря та Дніпровсько-Бузького лиману.
Кліматичні умови	Клімат помірно-континентальний:

	- літо вітряне та спекотне, середня температура найтеплішого місяця +23...+21 °С.
--	---

Продовж. табл. 2.7.

	- зима нехолодна та малосніжна, середня температура найхолоднішого місяця -3...-5°С. річна кількість опадів коливається від 300 до 450 мм.
Особливості рельєфу	Рельєф переважно рівнинний, подекуди з піщаними пагорбами. Деякі з них залісені штучними насадженнями сосни кримської та звичайної, деякі покриті бідною псамофітною рослинністю. Водоносний горизонт залягає неглибоко, за 1,5—2 м від поверхні.
Розміщення ресурсного потенціалу	Кожен куточок парку винятковий, від білосніжних пісків до унікальних неглибоких озер, моря та лиманів. Особлива флора та фауна, місця з цікавою історією та пам'ятками культури.

Створено автором

Дані природні умови, описані вище, є чудовою основою для розвитку туристично-рекреаційного потенціалу парку. Проте це не є такий парк, який всі звикли бачити, тут не побачиш височезних дерев та густих кущаних насаджень, тут не водяться дикі звірі, хіба що купа плазунів та комах. Територія – це в основному піщаний степ, на якому розростається буряно видна рослинність, але в цьому є свій шарм та особливість.

Значні площі в межах парку штучно засаджені сосною звичайною та сосною кримською. Засаджували ці ліси задля закріплення пісків, але дана їх роль дещо перебільшена. Натомість під час посушливого літа часто виникають пожежі і насадження вигорають, це може вказувати на порушення технології

виращування лісу, а також помилкову стратегію лісорозведення. Втручання людини в природу часто завершується пагубним результатом, ось і наглядний приклад цього. В майбутньому необхідна замінювати штучні насадження на природні рослинні угруповання для яких є всі необхідні умови.

Природна лісова рослинність значно відрізняється від штучної, на території парку не зустрінеш суцільних заростей, а лише окремі гайки. Більшість з них є досить світлими (замкнутість крон 0,3-0,6).

На території парку багато рослинності, види різноманітні, а деякі з них занесені до Червоної книги України, наприклад береза дніпровська. Саме унікальна рослинність, живописні краєвиди, дика природа і зацікавлює мандрівників, тому варто підтримувати цю «дикість» та зменшувати втручання в природу.

НПП «Білобережжя Святослава» може стати одним з найвідвідуваніших місць в Миколаївській області, якщо розвивати спортивний, пізнавальний, лікувальний і звісно ж пляжно-купальний відпочинок. Але, у зв'язку з останніми подіями, на жаль парк зазнав значної шкоди, через обстріли. Станом на червень 2022 року на території парку, а саме Кінбурнському півострові, вигоріло 1640 гекторів землі.

“Усі пожежі виникли внаслідок бойових дій та обстрілів. Наприклад, у червні тільки п'ять днів минуло без пожеж. Майже 2000 гектарів постраждали. І це стосується не лише хвойних дерев, а й усього живого: червонокнижних рослин, птахів, звірів. Російські збройні сили на півострові постійно не перебувають, але часто заїжджають. Ці проїзди, вибухи й постріли дуже негативно впливають на природу”, — каже Павло Холодняк, заступник директора НПП «Білобережжя Святослава».

На жаль, на цьому втрати не скінчилися, до сьогоднішнього дня збільшується кількість вигорілих площ. Адже Кінбурн обстріли продовжуються, а гасити пожежу в таких умовах важко, а іноді зовсім неможливо. Страждає культура та історія українців, адже Кінбурнська коса – це одне з небагатьох місць, де можна побачити красу первозданного степу, який зберігся до наших

часів, де ростуть рідкісні види степових тварин та рослин. Точні обсяги збитків наразі встановити неможливо, але вони значні і на відновлення потрібно буде не одне десятиліття, щоб повернути парку попередній вигляд, зберегти уціліле та відновити пошкоджене. Орієнтовні обсяги збитків склали вже понад 100 мільярдів гривень.

Співробітники парку не покладають рук, вони працюють над розробкою технологій, які дозволять відновити вигорілі ділянки за коротший проміжок часу. Доказом є угода з Національним парком «Куршська коса» в місті Нерінга, що знаходиться у Литві, яка спрямована на обмін знаннями та досвідом, а також збереження природних цінностей заповідних територій. Меморандуми з Одеським регіональним відділенням «Українська Академія Наук» та Національним парком Німеччини «Баварський ліс».

Налагодження зв'язків з Європою – це крок у вірному напрямку, адже без європейських та міжнародних коштів відновити парк просто неможливо.

До початку війни Національний парк був популярним місцем для відпочинку, даний вид туризму та рекреації останнім часом привертає більше уваги, люди все більше стали цінувати єдність з природою. На території парку можна було провести дозвілля в лісовій зоні біля моря, насолодитися природою у первозданному вигляді. Дістатися туди можна було суднами на підводних крилах, які запустили за рішенням генерального директора «Нібулону» Олексія Вадатурського. Саме його фірма організувала туристичні рейси, побудувавши на косі причал.

З приходом окупантів на територію парку під загрозою опинилося найбільше в Європі поле червонокнижних орхідей, багаторічні дерева, рожеві озера, звірі і птахи, під загрозою опинився увесь парк.

Зараз ситуація на півострові критична, навіть катастрофічна. Ні для кого не секрет, що ліси відновити дуже складно, адже дерева ростуть десятки років, а пожежа знищує їх за лічені хвилини. Такі пожежі є дуже небезпечні для людей та руйнівні для довкілля.

На початок вересня вже було знищено понад 4227 гектарів території півострова. Нагадаю, що в квітні ця цифра була в рази менша (1640 га). За 4 місяці площа спалених територій зросла більш ніж у 2,5 рази. На той момент було зафіксовано 85 пожеж, які знищили майже 25% територій суходолу Національного парку. Загибло безліч тварин та птахів, згоріли реліктові ліси, відновлення яких дуже довге, не вистачить навіть і 100 років [19].

Зрозуміло, що в такому стані, в якому НПП «Білобережжя Святослава» перебуває зараз, рівень інвестиційної привабливості дуже знизився. Мало хто зацікавлений у довгостроковому вкладанні коштів. Проте війна зробила Україну відомою на увесь світ, знайдеться чимало охочих допомогти.

Проаналізувавши стан Національно-природного парку, можна зробити висновок, що рівень інвестиційної привабливості недостатній. Хоча потенціал у цього регіону є, природні умови сприяють розвитку туристично-рекреаційної діяльності, але через значні пошкодження та нестабільну політичну ситуацію інвестори сильно ризикують, рівень економічного, політичного та фінансового ризику досить високий. Ніхто не дає гарантій, що війна закінчиться найближчим часом і не почнеться знову, економіка країни в критичному стані, а відповідно населення стало біднішим, люди готові жертвувати відпочинком і менше відвідують рекреаційні зони, менше подорожують. Також варто звернути увагу на те, що відбувся відтік населення, значна частина людей залишили свої домівки і виїхали за кордон, більшість з них повертатися не збирається.

Відновлення трудової активності вже почалося, адже з квітня 2022 року припинилося зниження кількості вакансій, проте ситуація на ринку праці залежить від тривалості бойових дій. Трудові ресурси є складовою частиною інвестиційного потенціалу регіону, а значить йому треба надавати належну увагу. Відслідкувати статистично зміни на ринку праці дуже важко, адже багато хто поповнив ряди Збройних сил України, частина виїхала за кордон, частина стала внутрішньо переміщеними особами, деякі припинили підприємницьку діяльність, а деякі пішли у вимушену неоплачувану відпустку. Звісно з часом люди адаптувалися, діяльність почала відновлюватися, але ситуація і досі

нестабільна, тому, на жаль, поки війна не буде зупинена, рівень інвестиційної привабливості парку «Білобережжя Святослава» підвищити майже неможливо. Територія і досі окупована, у лісах постійно виникають пожежі, на тому місці, де раніше відпочивали люди зараз стоїть ворожа техніка та живуть окупанти, кожного дня місцеві жителі стають свідками вандалізму та потерпають від обстрілів. В таких умовах відновити популярне місце для відпочинку нереально.

Проте після закінчення бойових дій почнеться активна робота по очищенню та розмінуванню територій, їх відновленню. Науковці та працівники парку вже працюють над цим, спеціалісти регулярно збирають дані супутників Sentinel-2, LIK, NDWI, SWIR, що допомагає їм вже зараз оцінити вірогідну шкоду, завдану екосистемам парку.

Висновки до розділу 2

Проведений аналіз та оцінка інвестиційної привабливості Національно-природного парку «Білобережжя Святослава» дає змогу сформулювати такі висновки:

1. Загальна характеристика парку свідчить про те, що НПП «Білобережжя Святослава» має значні перспективи у розвитку туристично-рекреаційної спрямованості. Природні умови, забезпеченість цінними природними та історико-культурними ресурсами, унікальні краєвиди та багато інших передумов можуть стати основою для створення успішної туристично-рекреаційної зони не лише для українського населення, але й для іноземних рекреантів.
2. Проведений аналіз функціонального зонування територій парку вказує на неефективне зонування. Заповідна зона та зона господарювання досить атипові, вони «розбиті» на частини, які знаходяться далеко один від одної. А для зони стаціонарної рекреації виділено лише 0,01% територій від загальної площі парку, а це єдина зона, діяльність якої може приносити гарний дохід. Парки можуть провадити комерційну діяльність відповідно до

законодавства, тому адміністрації необхідно зробити перерозподіл територій та виділити території для будівництва об'єктів інфраструктури.

3. Проведена оцінка інвестиційної привабливості НПП свідчить про значний потенціал парку, який зараз знаходиться під загрозою. Наразі інвестори мають великі ризики, тому їм не вигідно інвестувати в парк. Територія окупована, значна частина спалена, відновлення в даний момент неможливе і хоча ведуться наукові та дослідні роботи щодо формування стратегії швидкого відновлення, на жаль, необхідно десятки років, щоб повернути парку попередній вигляд.
4. Відновлення парку потребує інвестицій, бо самотужки це зробити неможливо, тому в будь-якому разі постає задача підвищення інвестиційної привабливості, щоб повернути парку попередній вигляд і популярність, покращити його діяльність, вийшовши на новий рівень.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ТА ШЛЯХИ ВІДНОВЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТЕРИТОРІЙ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕЦІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ

3.1. Основні напрямки відновлення інвестиційної привабливості національного природного парку «Білобережжя Святослава»

Через значні руйнування НПП «Білобережжя Святослав» під час окупації територій російськими загарбниками, яка триває і досі, проблема відновлення інвестиційної привабливості набуває неабиякої популярності, адже лише за рахунок інвестицій можна відновити території, які мають високу цінність.

Взагалі, на стадії економічного розвитку України в цілому, питання активізації інвестиційних ресурсів гостро постає перед кожним об'єктом діяльності, адже необхідно підвищувати репутацію на міжнародній арені. Пріоритетним завданням стає створення вигідного інвестиційного клімату та стимулювання інвестиційної діяльності.

Національно-природний парк «Білобережжя Святослава» в основному живе за рахунок фінансування Миколаївської обласної державної адміністрації. Десятого червня 2016 року було прийнято рішення обласної ради №6 «Про затвердження Програми розвитку туризму та курортів у Миколаївській області на 2016-2020 роки». Аналіз даного фінансування наведено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1.

Аналіз фінансування Програми розвитку туризму та курортів у Миколаївській області на 2016-2020 роки

Назва пункту Програми	у тому числі за джерелами, грн.	
	Обласний бюджет	Державний бюджет
З них:	268,5	0,0

Продовж. табл. 3.1

1) Виготовлення сувенірної продукції з туристичними брендами, логотипами з метою візуальної ідентифікації регіонального туристичного продукту та розповсюдження під час туристичних заходів	65,0	0,0
2) Виготовлення тематичних туристичних путівників, довідників по Миколаївській області для туристів.	25,0	0,0
3) Організація та проведення заходів з пропагування регіонального туристичного продукту, у тому числі спеціалізованих рекламно-інформаційних турів із залученням представників засобів масової інформації, висвітлення інформації про туристичні заходи, зокрема розміщення на офіційному веб-сайті облдержадміністрації	148,5	0,0
4) Організація та проведення туристично-спортивних заходів (зльотів, змагань, походів, експедицій) та масових фестивальних заходів	30,0	0,0

Джерело [11]

Завдяки вищеописаній Програмі у 2018 році на Кінбурнській косі було відкрите водне пасажирську сполучення за маршрутами «Миколаїв – Кінбурнська коса – Очаків», встановивши спеціальний плавучий причал. Даний причал дозволяє швартування суден на підводних крилах не порушуючи екосистему та зберігаючи екосистему парку.

Також було організовано роботу чотирьох рекреаційних пунктів, які були обладнані навісами від сонця, наметами для розміщення рекреантів і облаштовані місцями для розведення вогнищ, кабінками для переодягання, смітниками для роздільного збору відходів, туалетами з герметичними ємностями.

Продовжується формування сітки туристично-екскурсійних маршрутів, а також екологічних стежок, забезпечується їх функціонування протягом рекреаційного періоду. Таким чином було створено, паспортизовано та облаштовано туристичні маршрути «Великий Кінбурнський», «Суворівський»,

«Чисті води Ягорлика» та «Шляхами Святослава», екостежки – «Дубовий гайок» та «Орхідея-тур». До рекреаційного сезону підготовлено дві рекреаційні дільниці «Ковалівська» та «Римбівська» та екотуристичний маршрут «Покровський».

Оновлено 4 стенди з протипожежною інформацією; введено в дію «Правила провадження туристичної діяльності на рекреаційних пунктах НПП «Білобережжя Святослава»; визначено місця розташування шести рекреаційних пунктів; визначено суб'єкта господарювання на конкурсній основі, яким стала туристична фірма "Лідер Тур".

Було створено центри екоосвіти та туризму, що розташований в м.Очаків, який став вузловим пунктом екологічного виховання та просвіти всіх верств населення: дітей дошкільного та шкільного віку, студентської молоді, а також дорослих громадян та природолюбів.

Отже програма розвитку туризму та курортів у Миколаївській області не обійшла стороною НПП «Білобережжя Святослава», а навпаки дозволила окультурити територію парку та зробити її зручнішою, комфортнішою для рекреантів.

Хоча на території парку наявні намети та навісі, спеціально облаштовані місця, зони для кемпінгу, роздягальні, смітники та туалети – все ж таки даний відпочинок є більш «диким», коли можна возз'єднатися з природою, слухати спів пташок, шум прибою та шелест листя. Такий вид відпочинку досить популярний серед туристів, але не кожному по душі, тому необхідно розширювати коло відвідувачів і створювати зони відпочинку з комфортом – це можуть бути будиночки для відпочинку, санаторій чи готель.

Ще однією проблемою, яка потребує негайного вирішення – це транспортна розв'язка. Загальна протяжність доріг на території парку не перевищує 15 км на 1000 га, проте точну цифру визначити тяжко через те, що у якості дороги використовуються лісові просіки та узбережжя моря. Дорога з асфальтовим покриттям протягується лише від м. Гола Пристань до села Геройського, що в Херсонській області. У селах також дороги відсутні, між оселями видніються тільки піщані колії. Більшість доріг, які є, спрямовані до

чотирьох причалів, які знаходяться у аварійному стані, за виключенням понтонного.

Транспортну проблему можна вирішити способом побудови наскрізної дороги з твердим покриттям від східної частини парку до західної. Довжина такої дороги орієнтовно 50 км, з'їзд до природних ділянок з якої буде неможливий. Від дороги необхідно зробити відгалуження до причалів та населених пунктів, а також баз відпочину, в кінці кожного розгалуження має бути стоянка для автомобілів. Дуже важливо організувати зони стоянки у мальовничих місцях, щоб відвідувачі могли зупинитися і помилуватися красою природи.

Відсутність дороги з твердим покриттям не лише утрудняє процес добирання рекреантів до точки призначення. Через те, що більшість доріг – піщані, вони ніби рухаються, розростаючись убік, адже місцеве населення об'їжджає колії та ями, можуть заїжджати на трав'янистий покрив. Такі дороги швидко руйнуються вітром, розвіваються та вивітрюються, а тому водіям доводиться «накатувати» нові ділянки для проїзду.

Цікавим вирішенням транспортної проблеми є розведення віслюків та верблюдів, які є досить витривалі і невибагливі, характеризуються значною тривалістю життя та пристосовані до екстремальних умов виживання. Ці тварини легко переносять спеку, не потребують багато трави і сіна, довго можуть жити без води. Такий транспорт буде і розвагою для відпочивальників і чудовий спосіб добирання до кінцевої точки призначення [5].

Варіантів вирішення транспортної проблеми багато, але все ж краще зупинитися на більш сучасному – побудова асфальтованої дороги, яка полегшить життя і місцевих жителів і рекреантів.

Не менш глобальною проблемою є відсутність зон стаціонарної рекреації, та неефективне використання територій. Всі бази відпочинку, кафе та табори розміщені поблизу берегової лінії, це пояснюється значним попитом на відпочинок біля моря. Проте місць, де можна перекусити дуже мало - до десятка, магазини знаходяться в населених пунктах та не багаті на асортимент, тобто людям доводиться закуплятися продуктами перед відпочинком, що додає зайвих

труднощі. Наявні будиночки для відпочинку, які розкидані вздовж берегової лінії, але немає жодного санаторію чи центру для оздоровлення, який би був дуже доречний в такому місці. Табір для дітей лише один, хоча умови та території дозволяють організувати місце для спортивно-культурного розвитку дітей та оздоровлення. Досить багато місць для кемпінгу, що дозволяє розвивати зелений туризм та єднатися з природою.

Окремо хочеться розглянути сферу послуг. Однією з переваг є проведення організованих екскурсій, але ці екскурсії проводить не сам парк, а різні турагентства. Наприклад клуб активного та екологічного туризму «Добре поїхали» проводить екскурсію «Осіннє сонце Кінбурна», вартістю 1180 грн. Законодавством України дозволено Національно-природним паркам проводити комерційну діяльність, а проведення екскурсій дозволить парку отримувати дохід, необхідний для його функціонування та розвитку. Адже фінансування туристично-рекреаційної сфери з кожним роком зменшується і все частіше спостерігається перехід до самостійного утримання і навіть приватизації.

На території НПП високо цінуються морські та історично-краєзнавчі туристичні маршрути, а також екскурсії до пролісових саг з унікальною рослинністю. Виготовлення та збут сувенірної продукції також поповнює бюджет парку, тому варто зробити на цьому акцент, проаналізувати кількість продаж певних видів продукції та визначити найбільш популярні, постійно оновлювати асортимент, змінювати застарілий дизайн на новий та йти в ногу з сучасністю.

Парк має можливість придбати власний водний транспорт для проведення екскурсійної діяльності, що значно підвищить попит на відвідування парку. Також на території парку можна побудувати власні будівлі, що дозволить збільшити кількість робочих місць і забезпечити місцевих жителів роботою, окультурити місця, які ніяк не використовуються з благою метою, створити місця для комфортного проживання, відпочинку та оздоровлення.

Для того, щоб відновити інвестиційну привабливість, варто впровадити деякі зміни у організаційному управлінні, адже, як можна побачити, за роки діяльності парку змін відбулося не так багато, як хотілося б. Самотужки парк не

може собі дозволити будівництво дороги чи власних будівель, тому необхідно активно залучати кошти інвесторів, які дозволять сформувати стійкий фінансовий стан.

Структура НПП складається із 5 відділів та 4 науково-дослідних природоохоронних відділень (табл. 3.2.).

Таблиця 3.2.

Організаційна структура управління НП «Білобережжя Святослава»

Найменування структурного підрозділу НПП	Функціональна зона, місцезнаходження адмін. будівлі	Загальна площа, га
Фінансово-економічний відділ	м. Очаків	
Відділ державної охорони	м. Очаків	
Відділ науки	м. Очаків	
Відділ еколого-освітньої роботи та рекреаційного благоустрою	м. Очаків	
Господарський відділ	м. Очаків	
Василівське НДПВ	с. Василівка	5746
Покровське НДПВ	с. Покровка	14467
Покровсько-Хуторське НДПВ	с. Покровське	14635,14
Рибаківське НДПВ	с. Рибаківка	375
Усього по НПП	–	35223,14

Джерело[25]

Парк має такі відділи:

- відділ державної охорони ПЗФ;
- відділ науки;
- відділ еколого-освітньої роботи та рекреаційного благоустрою;
- фінансово-економічний відділ;
- господарський відділ.

Кожен відділ очолює начальник, який має заступника, також до відділів входять інші спеціалісти відповідного профілю. Проте для ефективного функціонування у структурному складі не вистачає деяких відділів, таких як служба моніторингу та PR-менеджменту. Також для збільшення кількості

відвідувачів необхідно працювати над «ім'ям» парку. Рішенням може бути прийняття на роботу таких працівників як дизайнер (дизайнера для розробки буклетів, банерів, листівок, сучасного логотипу тощо) та проект-менеджер, який буде постійно досліджувати, аналізувати діяльність парку, розроблювати проект-плани, які будуть містити всі переваги та недоліки того чи іншого місця, дозволить визначити найоптимальнішу точку, де треба розмістити той чи інший об'єкт, мінімізувати витрати та максимізувати прибуток, розробити зону комфортною та зручною для рекреантів тощо.

Хороший дизайнер створює не лише роздатковий матеріал, він створює бренд, обличчя рекламованого продукту. На польському досвіді можна побачити, що реклама відіграє дуже важливу роль в туристично-рекреаційній діяльності, люди мають постійно бачити і чути інформацію про НПП «Білобережжя Святослава», лише тоді вони будуть знати про це унікальне місце.

Також необхідно збільшити штат працівників безпеки, адже територія парку має недостатньо хорошу охорону, не вистачає камер спостереження та наглядачів тощо.

Служба моніторингу має виконувати такі функції, як спостереження за явищами і процесами, що проходять в навколишньому середовищі та суспільстві, обґрунтування управлінських рішень по забезпеченню безпеки людей та об'єктів або суб'єктів.

Не менш важливим завданням є налагодити роботу всіх працівників, яка є взаємозалежною, тому формування гарних відносин між ними вкрай важливе. Персонал має бути мотивований, основою для ефективної роботи є позитивна атмосфера в колективі, зменшення плинності кадрів та побудова довготривалих стосунків між працівниками. Відповідальне ставлення до роботи і поставлених задач, добре сформована корпоративна культура.

Щодо регулювання туристично-рекреаційної діяльності та покращення організації використання і збереження ресурсів, то у світі існує дві моделі регулювання даною діяльністю на державному рівні. Перша модель – це управління з наявним потужним та спеціалізованим міністерством, а друга – без

нього. Обидві моделі мають і переваги і недоліки. Україна, на сьогоднішній день, не використовує жодну з моделей, тому що управління з боку держави є, але не через спеціальне міністерство, а через різновідомче регулювання.

На території нашої держави створена унікальна санаторно-курортна база та мережа рекреаційних закладів, тому необхідно зробити все для її збереження, використання та подальшого розвитку на інноваційних засадах. Для цього було розроблено декілька загальних пропозицій (табл. 3.3.), які дозволять поліпшити систему організації використання і збереження рекреаційних ресурсів.

Таблиця 3.3.

Пропозиції щодо вдосконалення системи організації використання і збереження рекреаційних ресурсів НП «Білобережжя Святослава»

Пропозиції змін в управлінні	Результат
Створення єдиного координуючого центру на рівні країни	Дозволить ефективно розподілити права та обов'язки інститутів різних рівнів управління, організувати роботу парку.
Робота ланок обласного управління (відділи з рекреації, туризму тощо)	Мають відповідати за функції контролю якості обслуговування рекреантів; сертифікацію засобів розміщення; оцінку та діагностику потенціалу рекреаційних ресурсів та рівнів його використання й відтворення.
Робота різних груп (відділів) на рівні парку	Повинні розглядати та просувати проекти підтримки; залучати інвесторів; розробляти та затверджувати туристичні маршрути; проводити екскурсії.
Залучення сільських територіальних громад	Має на меті підтримку сільського зеленого туризму, забезпечення екологічного туризму, охорони об'єктів природно-заповідного фонду.

Продовж. табл. 3.3.

Управління рекреаційною діяльністю у НПП	Передбачає організацію контролю над вказаною діяльністю з боку державних структур. Функції первинного контролю бере на
--	--

	себе адміністрація парку, а працівники природно-заповідного фонду мають своєчасно реагувати на перевищення припустимих рекреаційних навантажень і впроваджувати заходи з попередження й ліквідації негативних впливів.
Організація Державної комісія з нагляду за рекреаційною діяльністю	Комісія повинна проводити ефективний контроль за діяльністю рекреаційних комплексів.

Джерело [12]

Задля ефективного управління та вдосконалення системи організації використання і збереження рекреаційних ресурсів необхідно забезпечувати взаємодією контролюючих структур на рівнях державного управління, адміністрацій НПП і координацію проведення рекреаційної діяльності й туристичного бізнесу. Лише дотримуючись гармонії у роботі всіх структурних органів можна отримати бажаний результат діяльності парку.

3.2. Пошук та розробка шляхів підвищення інвестиційної привабливості національного природного парку «Білобережжя Святослава».

Після аналізу потенційних можливостей парку «Білобережжя Святослава» було визначено, що вони використовуються не повною мірою, до кінця не вивчені і не освоєні. На сьогоднішній день висновки можна зробити опираючись лише на польові результати досліджень деяких озер та відгуками відвідувачів та дослідників про позитивний вплив рекреаційних ресурсів на фізичний стан людського організму з динамікою покращення.

В межах Кінбурну лише кілька грязьових озер мають значний попит, співробітники наукового та рекреаційного відділу парку проводили моніторингове дослідження, яке показало, що 50% всіх відвідувачів приїжджають саме з метою прийняття грязьових ванн. До складу земель парку входить і озеро Солонець-Тузли, грязьові відкладення якого теж наділені лікувальними властивостями, проте по це місце мало хто знає.

Вище вже описувалася проблема неефективного використання території і озеро Солонець-Тузли є тому доказом. Територія озера має вдале географічне розташування, характеризується заляганням значної кількості цілющих сапропелевих грязей, солоної ропи та природної солі, до нього легко дібратися – всі ці фактори вказують на те, що озеро Солонець-Тузли має високий туристично-рекреаційний потенціал.

До озера вже організовуються поїздки та екскурсії, також приїхати туди можна самостійно як на власному автомобілі, так і на громадському транспорті (маршрутне таксі до с. Тузли або приміськими електричками до Сорноморського узбережжя). Крім грязьової терапії там зайнятися більше немає чим, тому туристи надовго не затримуються, адже глибина озера приблизно один метр, тому поплавати не вдасться, а в спекотну погоду та засуху озеро може пересохнути зовсім. Але зовнішній вид щільного шару солі не залишить нікого байдужим, схожі утворення вражають відвідувачів своїми футуристичним видами та рожевим відтінком. Часто на озері проводять фотосесії та просто милуються краєвидами, адже навколо багато вітряків та маяків, які створюють унікальну атмосферу. Дана локація також є місцем для гніздування значної кількості птахів, воно багате за своєю природою на виняткову рослинність та неоднорідний ландшафт.

Попри красу та надзвичайність території озера, робити там нічого. Туристи обмазуються грязями, набирають її в пакетики та відеречка, щоб забрати додому. Потім йдуть змивати шари чорної не надто приємної на запах жижи у море або зливаючи воду з бутілок один на одного, яку привезли з собою. Відвідувачів там ніколи не буває багато, завантаженість незначна в будь-яку пору року, але це можна змінити, якщо облаштувати територію для комфортного відпочинку та лікування.

Морська сіль, поклади якої є на озері, має унікальні властивості, в ній міститься понад сорок корисних для організму хімічних елементів та має велику кількість корисного йоду. Лікувальні грязі містять сапропель, який є важливою складовою різноманітних медичних препаратів, косметичних засобів. Аналіз солі

та грязі озера Українського науково-дослідного інституту курортології та фізіотерапії підтверджує їх лікувальні властивості. Лікувати ними можна різні хвороби, це і шкірні захворювання, і запальні процеси, і хвороби суглобів, і периферичної нервової системи тощо.

Через мілководдя вода в озері добре прогрівається, це сприяє активному розвитку мікроорганізмів, які після відмирання перетворюються у групи органічних речовин, тому в грамі грязі міститься понад один мільярд мікроорганізмів. В грязі менше алергенів і більше корисних мікрокомпонентів порівняно з ропою, також наявні гази, такі як сірководень, азот, метан та інші.

Територія озера є неосвоєною, тому туристів небагато, щоб поліпшити умови для відвідувачів озера, необхідно вдатися до наступних заходів:

- облаштування туристичних маршрутів та їх відповідне обладнання;
- організація зони відпочинку для людей з обмеженими можливостями;
- організація зони відпочинку для дітей (дитяча площадка);
- облаштування оздоровчої зони (масажні, косметологічні та фізіотерапевтичні кабінети);
- облаштування біотуалетів, роздягалень, душів та смітників;
- облаштування зони для відпочинку (лавки, навіси, альтанки тощо).

Навколо озера можна збудувати вело доріжку, по якій буде зручно пересуватися з однієї сторони озера на іншу, адже озеро в ширину приблизно 1,6 км, а в довжину 6 км. Доріжку оптимальніше прокладати через захисну дамбу, щоб іншу частину озера залишити в первозданному вигляді. По периметру озера необхідно встановити альтанки та вуличні лавки для відпочинку, біля таких зон обов'язково мають бути встановлені урни для сміття та санвузли. Деякі зони відпочинку мають доповнюватися дитячими площадками, а зона концентрації туристів повинна бути облаштована роздягальнями та душовими кабінками. Також в найбільш людному місці мають бути встановлені масажні, косметологічні та фізіотерапевтичні кабінети, де туристи матимуть змогу отримати комплекс лікувальних послуг. Дані заходи мають мати економічне обґрунтування (рис. 3.1.).

Рис. 3.1. – Картосхема проекту перспективного розвитку території НПП «Білобережжя Святослава» на прикладі рекреаційного пункту на озері Солонець-Тузли.

Окультурення території озера може відбуватися за рахунок фінансування із загального та спеціального фондів державного бюджету. Також можуть залучатися кошти місцевих бюджетів, благодійних фондів, інвесторів та інших джерел фінансування, не заборонених законодавством.

Залучатися кошти можуть з різних джерел, але отримані в результаті надання платних послуг, кошти є власністю парку і вилученню не підлягають, згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.2000 № 1913 «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися бюджетними установами природно-заповідного фонду».

Проте зароблені парком кошти повинні використовуватися для реалізації заходів по охороні території та об'єктів національного парку і впровадження рекреаційної діяльності.

Отже, адміністрація національно-природного парку «Білобережжя Святослава» має право встановити плату за відвідування території в установленому порядку. Провівши порівняльний аналіз вартості схожих проектів, встановлено, що вартість відвідування озера Солонець-Тузли буде коштувати 150 грн. Також на території об'єкту будуть надаватися інші платні послуги, такі як:

- Масаж (одна зона – 200 грн., загальний масаж – 350 грн.)
- Косметологічні послуги (від 50 грн.)
- Фізіотерапевтичні процедури (від 50 грн.)
- Оренда альтанки (до години – безкоштовно, більше години – 50 грн.)
- Оренда велосипедів (20 грн. за годину)
- Оренда рушників (50 грн. за шт.)

Для дітей, людей похилого віку та людей з обмеженими можливостями діятиме знижка в розмірі 35%.

Для поліпшення умов перебування на території парку необхідно виконати ще ряд завдань, які дозволять покращити рівень обслуговування відвідувачів та зберегти екологію. До таких заходів можна віднести: прибирання сміття на всій території парку; зменшення кількості транспорту, який є причиною викиду в повітря вихлопних газів; відведення води та каналізаційних вод тощо.

3.3. Прогноз та оцінка ефективності реалізації шляхів підвищення інвестиційної привабливості

Зважаючи на сучасні реалії, на жаль, швидко реалізувати вище описані заходи по відновленню рівня інвестиційної спрямованості не вдасться. Територія парку зазнала шкоди небачених розмірів, тому необхідно робити акцент не на тому, що є, а на тому, що можна зробити в майбутньому.

Станом на серпень 2022 року інтегральний показник індексу інвестиційної привабливості України впав до 2,17 балів з 5 можливих, це значення найнижче з 2013 року, як ми бачимо, війна стала новим фактором впливу на рівень інвестиційної привабливості в Україні і цей вплив звісно ж негативний.

Під час опитування інвесторів, в якому взяли участь 102 директори найбільших міжнародних та українських компаній, було отримано досить невтішні результати, але прогнози на майбутнє дають надію. 38% опитуваних очікують подальшого погіршення інвестиційного клімату, 36% вважають, що ситуація не зміниться і 26% налаштовані позитивно, вони очікують певного покращення.

На питання: «Чи буде вигідно новим інвесторам вкладати в Україну?» 51% опитуваних відповіли, що ні, 31% було важко відповісти і лише 12% сказали, що так. Проте не лише нестабільна політична ситуація стала причиною зниження рівня інвестиційної привабливості, до негативних факторів можна віднести:

- російську військову агресію;
- корупцію;
- слабку судову систему;
- зниження купівельної спроможності населення;
- логістичні виклики;
- проблеми тіньової економіки;
- трудову міграцію;
- валютні обмеження;
- неефективну систему оподаткування тощо.

Проте є і позитивні фактори, такі як:

- статус кандидата в ЄС;
- скасування мит та квот на експорт з України;

- транспортний безвіз з країнами ЄС;
- відстрочення сплати податкових та митних платежів та подачі звітності;
- заходи з дерегуляції тощо [8].

Вище перелічені позитивні фактори мотивують інвесторів вкладати кошти в Україну, навіть попри складну ситуацію, 91% компаній планують продовжувати на ринку України, а 55% планують інвестувати в нашу країну навіть у воєнний час. Згадаймо волонтерські збори, коли за лічені дні українці збирали мільйони гривень на потреби армії, після такого не виникає сумнівів, що Україна відновиться, відбудується і навіть перевершить той рівень, що був до війни.

В липні 2022 року на конференції в Лугано було представлено потужний план відновлення країни, який необхідно реалізувати протягом 10 років. Тобто до 2032 року Україна має зробити стрибок від транзитної економіки до економіки, що розвивається. Цей амбітний план був схвалений міжнародними партнерами та отримав підтримку. Для його реалізації необхідно залучити значний обсяг іноземних інвестицій, саме тому було розроблено унікальну електронну платформу, на якій зібрано понад 500 проектів та можливостей, які потребують вкладень, у 10-ти галузях економіки. Кожен інвестор, що зацікавиться проектом, може отримати на цій платформі, яка має назву Advantage Ukraine, вичерпну інформацію про можливості інвестування та вигоди від вкладання в економіку України.

Проблемою української влади є те, що вона залучає іноземні інвестиції для покриття соціальних витрат, що в майбутньому не принесуть жодних прибутків. Натомість інвестування в території туристично-рекреаційної спрямованості досить вигідні, є багато прикладів країн, які живуть в основному за рахунок притоку капіталу від іноземних туристів. Україна, а в тому числі і Миколаївська область має значний потенціал, розкривши який, можна буде «жити» не лише за рахунок аграрного сектору.

Хоча прогнози не надто успішні і здається, що туристично-рекреаційна галузь за своєю важливістю може почекати до покращення ситуації в країні, все ж знаходиться частка інвесторів. Які готові підтримувати дану галузь, вони

вірять, що інвестиційний клімат не буде погіршуватися, а навпаки буде поступове зростання рівня інвестиційної привабливості.

Початок повномасштабної війни звісно вніс свої корективи, населенню було не до відпочинку і не до рекреації, кожен намагався врятувати своє життя, вимушено тікаючи у віддалені точки України або за кордон. Проте туристичний сектор не здався, багато закладів почали займатися волонтерською діяльністю, годувати та забезпечувати житлом вимушено переселених осіб.

Насправді туристично-рекреаційна галузь і до війни переживала не найкращі часи, вона лише почала відновлюватися після пандемії, коли було введено досить суворі обмеження. Але до будь-яких умов можна пристосуватися, безвихідних ситуацій не буває, значить є над чим працювати і до чого прагнути.

На сьогоднішній день також діють обмеження, наприклад відвідування лісів чи прикордонних територій, проте людям треба відволікатися, спочатку було страшно, але життя продовжується і люди повертаються до звичного життя. Подорожі були, є і будуть, правда в нестабільні часи їх менше, але все ж вони є. Відновлення роботи парку дозволить туристам прогулятися лісовими масивами, скупатися та прийняти сонячні ванни, але поки територія буде окупованою, жодних заходів по відновлення не відбудеться.

Так як Україна має достатньо можливостей для того, щоб забезпечити розвиток туристично-рекреаційної галузі і гарантувати безпеку навіть в умовах впливу негативних зовнішніх факторів, необхідно використовувати ці можливості. Стимулювати сфера цієї діяльності необхідно через використання наявних переваг та специфічних потреб споживачів в межах країни. В першу чергу необхідно заохочувати внутрішніх туристичних операторів, адже вони орієнтуються на внутрішній та соціальний туризм та зацікавлені в підвищенні рівня інвестиційної привабливості даної галузі.

Гарним стимулюванням туристично-рекреаційної галузі буде реалізація пілотних проектів, раніше мало хто цим займався, але в часи глобальної перебудови варто використовувати нові методи для того, щоб залишитися на

плаву. Дані проекти дозволять популяризувати території туристично-рекреаційної спрямованості за межами нашої держави.

Звісно ж не обійтися без змін у державному регулюванні, адже першочерговим завданням перед державними органами буде налагодження співробітництва з багатьма представниками досліджуваної галузі. Такі дії дозволять посилити усвідомлення чинників, які негативно впливають на розвиток туризму та рекреації і допоможуть забезпечити їх своєчасне усунення.

Неодноразово вже згадувалося, що в нашій країні дуже погано розвинена промоція діяльності, особливо щодо туристично-рекреаційного потенціалу України на світовому ринку. Покращити ситуацію можна за рахунок представлення туристично-рекреаційного потенціалу та переваг його розвитку на світових туристичних форумах, виставках та ярмарках, запрошувати іноземних туристів у мирні та спокійні регіони України, забезпечуючи безпеку та комфорт.

Насамперед туристично-рекреаційну галузь потрібно осучаснювати технологічно, сучасна людина шукає щось нове, цікаве та нестандартне, чого у наших краях рідко можна знайти, наша система «законсервована» та боїться змін, саме тому умови війни можуть навіть допомогти розкрити потужний потенціал.

Отже, зробити однозначний висновок про те чи будуть ефективно реалізовані шляхи підвищення рівня інвестиційної привабливості територій туристично-рекреаційної спрямованості, просто неможливо. Є як позитивні моменти, так і негативні, але все вказує на те, що попереду будуть лише зміни на краще. Нова інфраструктура, зміни в управлінні, осучаснення всіх сфер та галузей, запозичення закордонного досвіду та залучення величезних обсягів іноземних інвестицій. Перспективи подальшого розвитку є, зміна застарілих методів та принципів створення туристичного продукту дозволять підвищити рівень конкурентоспроможності, а значить рівень інвестиційної привабливості теж відновиться до попередніх показників, а в довгостроковій перспективі навіть зросте.

В нашій країні високо цінують минуле, тому більшість зон для рекреації досі мають радянський дизайн та манеру обслуговування, цю проблему необхідно викорінювати, відмовлятися від механізму, створеного радянською владою, створювати свій – новий, сучасний, дієвий. Прикладом таких кардинальних змін є туристичні країни заходу та Європи, в тому числі і Польща, яка була на одному рівні з Україною, але за декілька років швидко обігнала за рівнем розвитку, завдяки законодавчим змінам та ефективній діяльності органів державного управління.

Висновки до розділу 3.

Розробка напрямів вдосконалення та шляхів відновлення інвестиційної привабливості територій туристично-рекреаційної спрямованості дала можливість зробити такі висновки:

1. Доведено, що потенціал територій туристично-рекреаційної спрямованості не розкритий повністю, існують значні проблеми, які створюють бар'єри на шляху до підвищення рівня інвестиційної привабливості.
2. Запропоновано заходи щодо вирішення частини проблем шляхом змін в організаційній структурі, в апараті управління та шляхом залучення до діяльності парку нових членів персоналу. Інші проблеми необхідно вирішувати шляхом залучення нових джерел фінансування.
3. Виявлено, що окультувавши частину територій парку, та створивши біля озера Солонець-Тузли зону для рекреації можна максимально задовольнити потреби відвідувачів, парк зможе отримувати прибуток, населення буде забезпечене робочими місцями.
4. Встановлено, що оцінка ефективності реалізації шляхів підвищення інвестиційної привабливості залежить від багатьох чинників, на більшість яких неможливо вплинути. Інвестори поки бояться вкладати кошти в території туристично-рекреаційної спрямованості, так як мають високі ризики.

5. Визначено, що прогнози щодо реалізації шляхів відновлення інвестиційної привабливості досить невтішні, але є невеликий відсоток інвесторів, які готові ризикнути та вкласти кошти в розвиток туристично-рекреаційної сфери. З боку держави теж спостерігається активний пошук рішення проблем фінансування, шляхом залучення іноземних інвестицій.

РОЗДІЛ 4

ОХОРОНА ПРАЦІ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Організація охорони праці — це цілісна система прав, обов'язків та повноважень суб'єктів виробничого процесу, процедур, спрямованих на дотримання безпечного рівня виробництва, правил та нормативних вимог, які регулюють питання найманої праці[16].

«Повне або часткове копіювання будь-яких матеріалів сайту, цитування, публікація їх анотованих оглядів допускаються лише за письмового дозволу редакції сайту Служба охорони праці

Умови та безпека праці, їх стан та покращення – самостійна і важлива задача соціальної політики будь-якої сучасної промислово розвинутої держави, яку вирішує така невід'ємна складова БЖД, як охорона праці.

Рівень безпеки будь-яких робіт у суспільному виробництві значною мірою залежить від рівня правового забезпечення цих питань, тобто від якості та повноти викладення відповідних вимог в законах та інших нормативно-правових актах.

Для вирішення існуючих проблем в сфері охорони праці необхідна ефективна взаємодія всіх органів державної влади та громадськості, а також реалізація як на державному, так і на місцевих рівнях відповідних програм, спрямованих на корінне покращення умов і охорони праці [7].

Реалізація цих програм дозволить розробити і впровадити науково обґрунтовану державну систему наглядової, навчально-методичної та контрольної діяльності у сфері охорони праці; адаптувати нормативно-правову базу з питань охорони праці до вимог директив Європейського Союзу; вирішити питання науково-методичного та інформаційного забезпечення з питань охорони праці на національному та регіональному рівнях та багато іншого, що дозволить здійснити комплексне вирішення задач охорони праці, забезпечити пріоритет життя і здоров'я працюючих по відношенню до результатів виробничої

діяльності і 2 створити безпечні та здорові умови праці на підприємствах і в організаціях усіх форм власності.

Згідно Закону «Про охорону праці» працівник – це особа, яка працює на підприємстві, в організації, установі та виконує обов'язки або функції згідно з трудовим договором (контрактом). Гарантії його прав на охорону праці починаються вже з моменту обговорення та укладання трудової угоди, оскільки згідно ст. 5 Закону умови трудового договору не можуть містити положень, що суперечать законам та іншим НПАОП.

Під час укладання трудового договору роботодавець повинен проінформувати працівника під розписку про умови праці та про наявність на його робочому місці небезпечних і шкідливих виробничих факторів, які ще не усунуто, можливі наслідки їх впливу на здоров'я та про права працівника на пільги і компенсації за роботу в таких умовах[38].

Під час прийому працівника на роботу відбувається обов'язкове страхування його роботодавцем від нещасних випадків і професійних захворювань. Вище було зазначено, що для такого страхування не потрібно згоди або заяви працівника. У разі ушкодження здоров'я чи в разі моральної шкоди, заподіяної працівникові, він має право на відшкодування шкоди.

Конституційне право працівників на охорону їхнього здоров'я та життя під час професійної діяльності, на безпечні та здорові умови праці забезпечують відповідні органи державної влади, які регулюють взаємовідносини роботодавця та працівника з питань безпеки, гігієни праці та виробничого середовища і встановлюють єдиний порядок організації охорони праці в Україні.

Умови праці на робочому місці, безпека технологічних процесів та засобів виробництва, стан засобів колективного та індивідуального захисту, а також санітарно-побутові умови повинні відповідати вимогам нормативних актів.

Працівник має право відмовитись від дорученої роботи, якщо виникла виробнича ситуація, небезпечна для його життя чи здоров'я чи інших осіб та навколишнього середовища. Факт наявності такої небезпечної ситуації підтверджує комісія у складі спеціалістів охорони праці та представників

профспілки (уповноважених трудового колективу), а в разі виникнення конфлікту – відповідний орган державного нагляду за охороною праці за участю представника профспілки. За період невиконання своїх обов'язків з цієї причини за працівником зберігають середню заробітну плату.

Працівник має право розірвати трудовий договір за власним бажанням, якщо роботодавець порушує вимоги законодавства з охорони праці та не виконує колективного договору з питань охорони праці. У разі такого звільнення працівникові надають певні соціальні гарантії: йому виплачують вихідну допомогу в розмірі не менше тримісячної заробітної плати, а також його статус прирівнюють до статусу працівника, якого звільнили через скорочення штатів працівників на об'єкті господарювання. Працівники мають право на переведення на легшу роботу відповідно до медичного висновку.

За працівником зберігають місце праці, якщо функціонування об'єкта господарювання чи його структурного підрозділу призупинене органом державного нагляду за охороною праці.

Забороняється застосування праці жінок на важких роботах і на роботах із шкідливими або небезпечними умовами праці, на підземних роботах, крім деяких підземних, а також залучення жінок до підіймання і переміщення речей, маса яких перевищує встановлені граничні норми. Перелік важких робіт та граничні норми підіймання і переміщення речей встановлює МОЗ України за погодженням з Держгірпромнаглядом. Окремі права на охорону праці мають вагітні жінки та жінки, які доглядають дітей до трьох років: їх не можна залучати до роботи в нічний час, до надурочних робіт та робіт у вихідні дні, а також направляти у відрядження. Забороняється застосовувати працю неповнолітніх (осіб віком до 18 років) на важких роботах і на роботах із шкідливими і небезпечними умовами праці, а також на підземних роботах.

Забороняється залучати неповнолітніх до підіймання і переміщення речей, маса яких перевищує встановлені для них граничні норми. У разі тривалої роботи для юнаків п'ятнадцяти років гранична норма дорівнює 8,4 кг, шістнадцяти років – 11,2 кг, сімнадцяти років – 12,6 кг. Для дівчат ці норми

відповідно зменшені вдвічі. Неповнолітніх приймають на роботу лише після попереднього медичного огляду і до 21 року вони підлягають обов'язковому медичному огляду. Забороняється залучати неповнолітніх до нічних, надурочних робіт та робіт у вихідні дні.

Роботодавець зобов'язаний організувати навчання, перекваліфікацію і працевлаштування інвалідів відповідно до медичного висновку, встановити неповний робочий день або неповний робочий тиждень, а також пільгові умови праці на їхнє прохання. Не можна залучати інвалідів до надурочних робіт та робіт у нічний час без їхньої згоди. Підприємства, які використовують працю інвалідів, зобов'язані створювати умови праці з урахуванням рекомендацій медико-соціальних експертних комісій відповідно до індивідуальних програм реабілітації інвалідів. Експертизу тривалості або стійкості втрати працездатності здійснюють медико-соціальні експертні комісії.

Кабінет Міністрів України забезпечує реалізацію державної політики в галузі охорони праці, подає на затвердження Верховної ради України загальнодержавну програму поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, спрямовує і координує діяльність міністерств щодо створення безпечних умов праці та встановлює єдину державну статистичну звітність з питань охорони праці. Для координації діяльності органів державного управління охороною праці створена Національна рада з питань безпечної життєдіяльності населення, яку очолює віце-прем'єр-міністр України.

Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з нагляду за охороною праці здійснює комплексне управління охороною праці на державному рівні, забезпечує реалізацію державної політики в галузі охорони праці, здійснює контроль за виконанням функцій державного управління охороною праці, розробляє державну програму поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, розробляє нормативно-правові акти з охорони праці та бере участь у міжнародному співробітництві та виконанні договорів з питань безпеки, гігієни праці та виробничого середовища. Рішення, прийняті Держгірпромнаглядом в межах його компетенції, є обов'язковими до

виконання міністерствами, органами місцевих держадміністрацій, місцевого самоврядування, юридичними і фізичними особами.

Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади проводять єдину науково-технічну політику в галузі охорони праці, розробляють за участю профспілок та реалізують галузеві програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, здійснюють методичне керівництво діяльністю підприємств та організують навчання і перевірку знань в галузі охорони праці, укладають з галузевими профспілками угоди з питань поліпшення умов і безпеки праці, беруть участь у підготовці галузевих нормативно-правових актів з охорони праці та здійснюють відомчий контроль за станом охорони праці на підприємствах галузі.

Місцеві держадміністрації в межах відповідних територій забезпечують виконання законів та реалізацію державної політики в галузі охорони праці, розробляють і забезпечують виконання регіональних програм поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, забезпечують соціальний захист найманих працівників та здійснюють контроль за додержанням суб'єктами підприємницької діяльності нормативно-правових актів з охорони праці. Органи місцевого самоврядування затверджують регіональні програми поліпшення стану безпеки, умов праці та виробничого середовища, а також приймають заходи з охорони праці у програмах соціально-економічного та культурного розвитку регіонів.

В умовах ринкової економіки зростають вимоги до професійної підготовки працівників, яка поряд з фаховими компетенціями передбачає вміння надійно та безпечно працювати. Державна політика в галузі охорони праці ґрунтується на головному принципі пріоритетності життя та здоров'я працівників перед будь-якими результатами виробничої діяльності. Реалізація цієї політики передбачає виконання багатьох заходів з підвищення рівня безпеки праці, але головним серед них є формування у працівників засобами освіти мотивації щодо посилення відповідальності особи за власну та колективну безпеку під час професійної діяльності.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження, відповідно до теми і поставлених завдань, можна сформулювати наступні висновки:

1. Проаналізувавши наукові засади формування інвестиційної привабливості, було визначено, що територія Миколаївщини має потужний потенціал для розвитку туристично-рекреаційної діяльності. На даний момент цей потенціал не розкритий і держава мало зацікавлена у його розширенні. Навіть саме визначення «інвестиційна привабливість» трактується по різному і немає єдиного розуміння цього терміну. Труднощі виникають на самому початку шляху, адже більшість суб'єктів діяльності не розуміє, що необхідно зробити для того, щоб завоювати увагу інвестора.
2. Визначено, що існують значні проблеми з внутрішнім туризмом, адже українці масово почали надавати перевагу відпочинку за кордоном. Ракламація працює слабо, сфера послуг теж не на найвищому рівні, значний вплив політичної та економічної ситуації на сферу туристично-рекреаційної спрямованості. Багато факторів впливає на рівень інвестиційної привабливості і останнім часом кількість негативних факторів зросла, а позитивних навпаки зменшилася.
3. Дослідивши чітко визначений об'єкт туристично-рекреаційної діяльності, було з'ясовано, що Миколаївщина має значні перспективи у розвитку даної сфери. Існує достатньо передумов для створення успішної туристично-рекреаційної зони, розміщення території та природні умови є одними з найголовніших факторів, які приваблюють інвесторів.
4. Попри перспективи та потенціал, розвинути туристично-рекреаційну сферу діяльності складно в умовах війни, адже рівень інвестиційної привабливості падає, інвестори наражаються на ризик, робота по

відновленню як територій, так і інвестиційного клімату ускладнюється.

5. Після проведення дослідження НПП «Білобережжя Святослава» було запропоновано заходи щодо відновлення інвестиційної привабливості територій туристично-рекреаційної спрямованості, розроблені на основі аналізу діяльності країни-донора Польщі. Розроблено проект що дозволить окультурити території парку, організувати для відвідувачів зону стаціонарної рекреації. Це дозволить збільшити кількість гостей, отримувати дохід від діяльності, створити нові робочі місця, поповнити державну казну податками тощо. Впровадження даних заходів поки «заблоковане», територія парку окупована, діяльність призупинена, значна частина флори і фауни знищена. Проте існує невеликий відсоток інвесторів, що готові вкладати кошти навіть в таких нестабільних умовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баєва О.В. Тенденції розвитку санаторно-курортного бізнесу в Україні/ О.В.Баєва, Н.І.Новальська// Проблеми модернізації України. Науковий часопис. -Випуск 1 .-К.:ДП «Вид.дім «Персонал», 2015.- С. 52-55
2. Бейдик О.О. Адаптивний туризм: класифікація та науково-методологічні підходи до суспільно-географічного дослідження / О.О. Бейдик, А.Л. Мельничук, О.І. Топалова // Регіональні проблеми України: географічний аналіз та пошук шляхів вирішення : зб. наук. праць. – Херсон : ПП Вишемирский, 2015. – С. 29–39.
3. Бейдик О.О. Ресурсно-рекреаційні домінанти регіонів України / О. О. Бейдик //Наукові дослідження до потреб туризму. Матеріали «круглого столу». – К.: Обрії, 2006. – с. 47-54.
4. Відкриті дані земельного кадастру України. URL: <https://kadastr.live/#5/48.43/32.77>
5. Давиденко В, Чаус В. Кінбурнський півострів, Кінбурнська коса, Білобережжя... / В. Давиденко, В. Чаус. // Науково-популярне видання. Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили Миколаїв – 2018. – 96 с. URL: <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/.pdf>
6. Дубовікова О. Система фінансування курортно-рекреаційного комплексу // Економіка Криму. - 2009. - № 28. - С.36-39.
7. Електронна енциклопедія «Вікіпедія». URL: <https://uk.wikipedia.org>
8. Європейська Бізнес Асоціація (ЕБА). Офіційний сайт. URL: <https://eba.com.ua/>
9. Єпіфанова І. Ю., Гладка Д. О. Управління інвестиційною привабливістю підприємств молочної галузі. /І. Ю. Єпіфанова, Д. О. Гладка // Економіка та держава №5, 2020. 64-69 с. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/5_2020/13.pdf

10. Закон України “Про туризм” (№324/95-ВР) від 15.09.1995 р. (з подальшими змінами) // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 43. – С. 15-24.
11. Звіт про хід виконання Програми розвитку туризму та курортів у Миколаївській області на 2016-2020 роки. URL: <file:///C:/Users/38097/Downloads/zvit-pro-khid-vikonannia-programi-rozvitku-turizmu-ta-kurortiv-za-2019-rik..pdf>
12. Ігнатенко М. М. Напрямки вдосконалення управління та регулювання розвитку рекреаційних підприємств в Україні/ М. М. Ігнатенко // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка», № 5. 2019. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2019/10.pdf
13. Карпенко В. Кінбурнська коса. Одеса: Маяк, 1976. С. 96.
14. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні / В.Ф. Кифяк - Чернівці: Книги – XXI, 2003. - 300 с.
15. Кілінська К. Еколого-прогнозна оцінка природно-господарської різноманітності Карпато-Подільського регіону України. – Монографія / К. Кілінська // Чернівці. – „Рута” – 2007. С. 216-223, 270-274.
16. Кривенкова Р. Ю. Зарубіжний досвід формування туристичного потенціалу / Р. Ю. Кривенкова // Електронне видання «Державне управління: удосконалення та розвиток». http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/4_2019/43.pdf
17. Кривульченко А. І. Кінбурн: ландшафти, сучасний стан та значення: Монографія. Кропивницький: Центрально-Українське видавництво, 2016. С. 416.
18. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) / О.О. Любіцева. – К.: Альтерпрес, 2002. – 436 с.
19. Національний природний парк «Білобережжя Святослава. Офіційний сайт. URL: <https://www.belosvyat.com.ua>

20. Онлайн-ресурс «Мандруй Миколаївщиною». URL:
<http://discovermykolaiv.com.ua/prirodni-zoni/natsionalniy-prirodniy-park-bil-oberezhzha-svyatoslava>
21. Офіційний сайт – Головне управління статистики у Миколаївській області. URL: <http://www.mk.ukrstat.gov.ua/>
22. Петранівський В. Л., Рутинський М. Й. Туристичне краєзнавство. – К.: Знання, 2006 – 575 с.
23. Петранівський В.Л. Туристичне краєзнавство: навчальний посібник./ В.Л. Петранівський, М.Й. Рутинський.//за ред.. проф. Ф.Д.Заставного.-К.: Знання.-2006.-575 с
24. Положення про національний природний парк «Білобережжя Святослава». URL:
<https://mepr.gov.ua/files/docs/nakazy/2019/304-%D0%BD.pdf>
25. Проект організації території національного природного парку «Білобережжя Святослава», охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів. URL:
<https://www.belosvyat.com.ua/wp-content/uploads/2018/03/25.02.2018.compressed.pdf>
26. Руденко В.П. Географія природно-ресурсного потенціалу України/В. П. Руденко// Монографія.-Л: Світ.-1993.-240с.
27. Савлук О.В. Світовий досвід підвищення інвестиційної привабливості регіону на основі інституціонального регулювання/ О.В. Савлук // Вісник Хмельницького національного університету 2012, № 2
28. Січко С. М. Туристично-рекреаційний комплекс Миколаївщини/С. М. Січко// Стаття з онлайн-сайту. URL:
http://www.rusnauka.com/4_SWMN_2010/Economics/58910.doc.htm
29. Соловійова О. Організаційний механізм державного управління розвитком ринку рекреаційних послуг (Європейський досвід) / О. Соловійова// Електронний ресурс. URL:
http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Dums/2010_1/10sovrrp.pdf

30. Стеценко Т. О. Управління регіональною економікою : [навч. посіб.] / Т. О. Стеценко, О.П. Тищенко. – К. : КНЕУ, 2009. – 471 с.
31. Усов М. А. Сутність інвестиційної привабливості, як напрям залучення інвестиційних ресурсів. /М. А. Усов // Ефективна економіка № 8, 2018. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/8_2018/153.pdf
32. Ферлій В.В. Сутність поняття «інвестиційна привабливість підприємства» та його види./В.В. Ферлій// Ефективна економіка № 7, 2010. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=262>
33. Фісун К. А. Зарубіжний досвід формування іміджу й інвестиційної привабливості країни / К. А. Фісун // Формування ринкових відносин в Україні. – 2006. – № 6 (61). – С. 100–104. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2012_2_1/256-262.pdf
34. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія. /Н.В.Фоменко // Навчальний посібник.-К.: Центр навчальної літератури, 2007.-312 с.
35. Черчик Л.М. Оцінка сучасного стану та перспектив розвитку рекреаційного природокористування в Україні./ Л. М. Черчик// Науковий економічний журнал «Актуальні проблеми економіки».-2008.-№6(84).-с.180-186.
36. Чичкало-Кондрацька І.Б., Синиця М.В. Конкурентоспроможність країн світу на ринку туристичних послуг / І.Б. Чичкало-Кондрацька, М.В. Синиця// Економіка і регіон. – 2012. – №5(36). – С. 46-50.
37. Чичкалюк Т. Курорты Николаевщины: возможности и перспективы.//Информационно-аналитический журнал «Обзор украинского рынка».-2007.-№7

ДОДАТКИ

Додаток А

Структурно-логічна модель взаємозв'язку інвестиційної привабливості та інвестиційного клімату

